

Ελληνισμός του Βορρά Greker i Norden

Το περιοδικό της

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ/INNEHÅLL

Της Σύνταξης **1**

Πολιτιστικές Δραστηριότητες

Επιμέλεια: Ξενοφών Παγκαλάς

Φωτογραφίες: Κώστας Βαραγιάνης

Το Πολυτεχνείο Ζει **2**

Γιάννης Ρίτσος, 100 χρόνια από τη γέννησή του **4**

Η μουσική που ενώνει **6**

Blog **7**

Μικρό, νανό, πικό... Κ. Λ. **7**

Είχες την τύχη να μεγαλώσεις... **8**

Ένα γράμμα στους νέους **9**

Μαθητών μαργαριτάρια **10**

Τα παιδιά των ανθρώπων Λ. Κ. **11**

Από το μικρό στο μεγάλο... Κώστας Λαδόπουλος **12**

Eugène Napoleon Tigerstedt Μαρία Φραγκούλη **14**

Βιβλία **17**

Με σκληρή γλώσσα

- Η περίπτωση Nia Vardalos Κώστας Λαδόπουλος **18**

Ένας άντρας στην κουζίνα **20**

Το μπαλκονάκι Κώστας Λαδόπουλος **21**

Har du en olivlund? Stackars dig! Jan Henrik Swahn **22**

Från Kamara till Vita Tornet Nikos Tziampazis **24**

Greker de behöver alltid tur Jan Henrik Swahn **26**

Ελληνισμός του Βορρά
Greker i Norden

Grundad 1976

f. d. Metanastiftika NEA
Utgåes av
Grekska Riksförbundet i Sverige
med fyra nummer per år

Ansvarig utgivare Komninos Chaideftos, **Pressansvarig** Spiros Gogos,
Redaktör Xenofon Pagalias, **Grafisk form** Lennart Ljungh, **Annonser** tel. 08-627 00 27
Prenumerationer Privatpersoner 150 SEK/år, Organisationer/myndigheter 250 SEK/år.
Postadress Box 19100, SE-104 32 Stockholm, SWEDEN, **E-mail** etv@telia.com
Hemsida www.grekiskariksforbundet.se
Blog <http://periodiko-periodiko-oesk.blogspot.com>
Postgiro 854003-1
Redaktionen ansvarar inte för insänt material
ISSN 1404 –7624

της σύνταξης

☞ Ένας δύσκολος χρόνος πέρασε και ένας δυσκολότερος ήδη είναι εδώ. Οι Κασσάνδρες -κατά καιρούς πολλές- άσχετο αν επαληθεύθηκαν ή διαψεύθηκαν, η οικονομική κατάσταση που μόνο ο κόσμος δεν ευθύνεται για την κατάντια της, μας βυθίζει όλο και περισσότερο στη σκληρή καθημερινότητά μας. Δυστυχώς, οι σοφοί που πιθανώς θα μας έβγαζαν από το τέλμα έχουν πεθάνει και δεν φαίνονται να προβάλλουν καινούργιοι. Ίσως μία κάποια ελπίδα να είναι η οργάνωση σε φορείς που παλεύουν για ένα καλλίτερο αύριο. Εξ άλλου έχουμε μάθει ότι η ελπίδα -αν κάνουμε και εμείς κάτι, ο καθείς όπως ετάχθη που λέει και ο ποιητής- πεθαίνει τελευταία.

☞ Ατενίζουμε με κάποια αισιοδοξία το μέλλον μαθαίνοντας από το παρελθόν. Οι εκδηλώσεις που έγιναν στο τέλος του χρόνου -υπάρχουν σχετικές αναφορές στο παρόν τεύχος του περιοδικού- με την πολυπληθή παρουσία του κόσμου, αποτέλεσαν μία όαση στους μαύρους καιρούς. Ευελπιστούμε ότι θα συνεχιστούν.

☞ Η νέα τεχνολογία με τις τεράστιες δυνατότητές της, έδωσε βήμα σε κάθε μορφής υποκείμενα και αντικείμενα που βάλλουν προς όλες τις κατευθύνσεις. Επί δικαίους και αδίκους. Η ανωνυμία μας έφερε νέους τρόπους "κριτικής". Η κριτική συχνότατη αλλά κρυμμένη πίσω από μάσκες και κουκούλες. Η ευθυκρισία κατέληξε είδος προς εξαφάνιση.

☞ Επειδή εικάζουμε ότι μπορεί να υπάρχουν αντίθετες γνώμες σχετικά με το άνοιγμα της ύλης του περιοδικού προς κάποια νέα πεδία, πράγμα απόλυτα φυσικό, θα θέλαμε να κάνουμε κάποιες διευκρινίσεις.

Μία από τις βασικές μας σκέψεις είναι η ακόλουθη:

Το περιοδικό θέλει να ανοιχτεί προς την κατεύθυνση των γυναικών, των νέων και των παιδιών για να στερεώσει το μέλλον του και να ανανεώσει το ενδιαφέρον.

Ένα αρνητικό σχόλιο θα μπορούσε να είναι της μορφής:

Η νέα ύλη τείνει να ξεφύγει από τους άγραφους κανόνες, δείχνει τάσεις να γίνει α-πολιτική και φλερτάρει με το ύφος περιοδικών ποικίλης ύλης.

Η απάντηση σ' ένα πιθανό τέτοιο σχόλιο μπορεί να είναι:

Υπάρχει ο κάθετος, κενός πολιτικός λόγος που στις μέρες μας, δεν ενδείκνυται. Όλη η ύλη είναι διαποτισμένη, άμεσα ή έμμεσα, από μία γενικότερη προσπάθεια συνειδητοποίησης των πολλαπλών προβλημάτων που είναι, βέβαια, όλα πολιτικού χαρακτήρα. Απλά, αλλάζει ο τρόπος μετάδοσης των μηνυμάτων.

☞ Ελπίζουμε και επιθυμούμε να συμβάλλετε προς αυτήν την κατεύθυνση. Επειδή το περιοδικό δεν έχει τη δυνατότητα να εκδίδεται συχνότερα, ανοίγουμε ένα blog όπου μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βήμα διαλόγου, απόψεων και έκφρασης. Η έννοια του blog αυτού δεν είναι η οποιαδήποτε εμπαθής αντιπαράθεση από/προς όλες τις κατευθύνσεις. Τέτοια υπάρχουν πολλά και δεν μας εκφράζουν.

Πολιτιστικές εκδηλώσεις

... στους χώρους της Κοινότητας
βάρειας Στοκχόλμης (Rinkeby)
στις 15 Νοεμβρίου 2009

Εισηγητής: Δημήτρης Παπαχρήστος
Συμμετείχε η ελληνική χορωδία Ορφέας

Δημήτρης Παπαχρήστος

... Ότι έχει υπάρξει αληθινά δε γίνεται να χαθεί, να σβηστεί. Άλλα, όμως, χρειάζεται και η γνώση και η μνήμη γιατί πολλά πράγματα είναι ανοιχτά ακόμα. Φανταστείτε στην Ελλάδα τα παιδιά τώρα που κάνουν διαδηλώσεις. Πώς γίνεται να φωνάζουν Ψωμί, Παιδεία, Ελευ-

Η συνεργασία της ΟΕΣΚΣ, της ΕΟΝΣ και των Κοινότητων βάρειας, κεντρικής και νότιας Στοκχόλμης, είχε σαν αποτέλεσμα τη διοργάνωση τριών εκδηλώσεων στο τέλος του 2009. Οι χώροι των εκδηλώσεων αποδείχθηκαν λίγο "στενοί" και ανάγκασαν τους διοργανωτές να επιστρατεύσουν όλα τα διαθέσιμα καθίσματα και μερικοί νεότεροι, προς τιμήν τους, παρακολούθησαν όρθιοι. Επιδίωξη των διοργανωτών είναι να συνεχίσουν με παρόμοιες ποιοτικές εκδηλώσεις και κατά τη διάρκεια του 2010.

Το Πολυτεχνείο Ζει

Μετά τους χαιρετισμούς των διοργανωτών, ακολούθησε προβολή οπτικού συνοδευόμενο από ηχητικό υλικό εκείνων των ημερών και μερικά τραγούδια από τη χορωδία Ορφέας, η οποία τελεί υπό την αιγιδα της ΟΕΣΚΣ. Στη συνέχεια ο Δημήτρης Παπαχρήστος (εκφωνητής του ραδιοφωνικού σταθμού στο διάστημα της εξέγερσης τον Νοέμβριο του 1973) αναφέρθηκε στα γεγονότα και στις μετέπειτα εξελείξεις. Παραθέτουμε αποσπάσματα από την ομιλία του:

θερία; 36 χρόνια πέρασαν, τόσοι υπουργοί έχουν αλλάξει, τόσες μεταρρυθμίσεις έχουν γίνει στο εκπαιδευτικό σύστημα. Αυτά τα παιδιά νοσταλγούν κάτι που δεν έζησαν και αυτό είναι στοιχείο πολύ σημαντικό. Γιατί θα συνεχίσουν από εκεί που δεν μπορέσαμε να φτάσουμε εμείς. Πολλοί προσπάθησαν να διαβάλλουν, να διαστρεβλώσουν, να πνίξουν το Πολυτεχνείο τόσα χρόνια γιατί είναι επικίνδυνο. Είναι ένα αγκάθι στα μαλακά της κοινωνίας. Στην αρχή πήγαν να μας κάνουν ήρωες, να μας βλέπουν τα παιδιά και να φοβούνται. Όταν με είδε ένα παιδί που μιλούσα, λέει: μαμά αυτός δεν είναι ψηλός. Φανταστείτε τι έχουν στο μυαλό τους. Άλλα φανταστείτε και πόσα πράγματα γίνονται μύθος.

Είναι αληθινό το Πολυτεχνείο δεν είναι μύθος. Πήγαν να το μυθοποιήσουν. Γιατί άλλο να έχεις μία εικόνα απ' έως και άλλο να έχεις ζήσει μία πραγματικότητα. Ούτε και εμείς ξέραμε ότι εκείνο τον καιρό γράφαμε ιστορία, μην νομίζετε ότι ήμασταν έτοιμοι. Ούτε ξέραμε, το λέω και το δηλώνω κατηγορηματικά, εκ των υστέρων έγινε ιστορία. Χώρισε τη μεταπολεμική περίοδο της Ελλάδας στο πριν και στο μετά. Πολλά πράγματα έχουν αλλάξει αλλά όχι όπως θα θέλαμε εμείς.

... Ήλθαν μαθητές. Την κοπάνησαν από τα σχολεία όπου υπήρχαν καθηγητές που έδιναν το

απουσιολόγιο στην Ασφάλεια. Και οι μαθητές κάνανε γενική συνέλευση. Ήταν εκεί, ζωντανά παιδιά, νέα παιδιά. Θα μου πείτε και εμείς τι ήμασταν; Λίγο μεγαλύτεροι, αλλά αυτές τις μέρες μεγαλώσαμε περισσότερο γιατί αναλάβαμε την ευθύνη να ξεπλύνουμε και την ντροπή των γονιών μας. Γιατί την ανεχθήκανε έξι χρόνια τη χούντα και φωνάζανε εκείνο το βράδυ: «Έξι χρόνια είναι πολλά δεν θα γίνουν εφτά». Ήμασταν αποφασισμένοι. Πραγματικά δε θα ξεχάσω την εικόνα που είδα. Το ραδιοφωνικό σταθμό τον κρύβαμε γιατί απειλούσαν ότι θα κατεβούν από ελικόπτερο με κομάντος να τον εξουδετερώσουν.

Τότε συνειδητοποιήσαμε ότι αποκτήσαμε φωνή, δύναμη....

Και φανταστείτε, στην αρχή δεν ακουγόταν πέρα από την Πλατησίων. Κάναμε δοκιμές να δούμε μέχρι που ακούγεται. Βρεθήκανε άνθρωποι που μας δώσανε ενισχυτή και τότε τρελάθηκαν και παλάβωσαν γιατί ακουστήκαμε σε όλη την Ελλάδα και όχι μόνο. Και ξεσηκώθηκαν οι φοιτητές και στη Θεσσαλονίκη και στην Πάτρα και στα Γιάννενα.

... «Είναι προτιμότερο να αγωνίζεται κανείς ακόμα και μάταια, παρά να ζει μάταια». Τίποτα δεν πάει χαμένο στη χαμένη μας ζωή. Μπορούμε να φύγουμε από δω αλλά

Πολιτιστικές εκδηλώσεις

κάτι θα μείνει. Θα το βρούνε οι άλλοι όπως βρήκαμε εμείς τη σκυτάλη, από το χώμα όμως. Διότι την πήραμε τη σκουπίσαμε στο γόνατό μας και συνεχίσαμε.

... Διότι όπως σας είπα, είδα την εικόνα του φόβου. Φοβόμαστε και εμείς δεν ήμασταν ήρωες. Όταν έφτασα μπροστά στην Πύλη και βλέπω τους φίλους μας, τους συντρόφους, αλλά προπαντός βλέπω τους συναδέλφους να είναι στα κάγκελα και οι αστυνομικοί απ' έξω να ορμάνε. Αυτά ήταν βαμμένα τομάρια, και οι φαντάροι φοβισμένοι σχεδόν. Είχαμε τραμοκρατήσει τους τραμοκράτες. Δεν κατέβαινε η κοπέλα κάτω, δεν κατέβαινε κανείς. Βλέπετε την Πύλη. Ο φίλος μου ο Κυριάκος έβγαλε το πουκάμισο, ήταν άσπρο. Έτσι όπως λένε, μην μας πυροβολάτε έχουμε λευκή σημαία. Ο στρατός απ' έξω. Κατέβηκαν δύο συνάδελφοί μας και όταν γύρισαν μας είπαν ότι δε διαπραγματεύεται ο στρατός. Ο Ντερτιλής πριν από μισή ώρα είχε για σημάδι τον Μηριώνη, έναν δεκαεννιάχρονο που τον σκότωσε με σφαίρα στο κεφάλι. Βλέπω τον άλλο επάνω στο τανκς να ξεκινάει και να έχει περιστροφό. Θα έπρεπε να το βάλουμε στα πόδια. Δε φύγαμε. Φανταστείτε ότι χτύπαγε το τανκς, έπεισε ο Κυριάκος, έπεισε

η Πύλη. Πήραμε τη Μερσεντές του πρύτανη, του Κοκκινόπουλου που ήταν άξιος, και τη σπρώχναμε και ακουμπήσανε τα χέρια μας στις ερπύστριες. Και όσοι μείναμε όρθιοι ακόμα σπρώχνουμε. Τα λέω όλα αυτά γιατί αυτή η εικόνα είναι ανεπανάληπτη και σκέφτομαι δεν φοβόμαστε; Φοβόμαστε. Είχαμε μοιραστεί όμως το φόβο και όταν έχεις τον άλλο δίπλα σου και τον αγγίζεις και έχεις κοινή πίστη, κάνεις την υπέρβασή σου και ξεπερνάς και το φόβο. Ξεπεράσαμε και τις αδυναμίες μας και τις συγκρούσεις μας. Το Πολυτεχνείο είναι ενωτικό. Ενώνει μέσα από τις αντιθέσεις. Είναι δύναμη επικίνδυνη γιατί δεί-

χνει το δρόμο στους νέους, διότι αποδείχτηκε πως και η ουτοπία και το όνειρο χρειάζονται στη ζωή μας. Αν τα πιστέψουμε γίνονται η πραγματικότητα.

... Το Πολυτεχνείο, λοιπόν, είναι σταθμός ανεφοδισμού και εμείς καμιά φορά γλύφουμε τις πληγές μας. Άλλα έχει ομορφία και υπερηφάνια. Άλλα και τα νέα παιδιά, πέρνουν μάζωμα, έτσι το λένε στο χωριό μου, τώρα να εκτιναχθούν στο μέλλον που τους ανήκει ζώντας ένα παρόν που δεν είναι αυτό που θέλουν. Το «εδώ και τώρα» δεν είναι μια ψευδαίσθηση, είναι μια πραγματικότητα. Και έχουν τα παιδιά το δικαίωμα, όλα τα παιδιά του κόσμου, δεν μπορούν να ζουν σε ένα κόσμο και κάθε δευτερόλεπτο να πεθαίνει ένα παιδί. Ούτε να ανεχόμαστε τους πολέμους που γίνονται Αυτή η κραυγή λοιπόν, η δική μας, η φωνή μας, δεν ήταν η δική μου φωνή, ήταν η φωνή της αντίστασης και της εξέγερσης. Όποιος και να ήταν αυτό θα έκανε. Δεν ξέρω, εκ των υστέρων δεν μπορεί να μιλάμε αλλά και τα παιδιά που έχω ακούσει τα σημερινά και με ρωτούσαν: Εμείς τι να κάνουμε; Το δρόμο θα τον ανοίξετε εσείς για να τον ευχαριστηθείτε. Και το ρωτούσαν με έναν τέτοιο τρόπο σαν να νοσταλγούσαν που δεν το έζησαν...

Πολιτιστικές εκδηλώσεις

**... στους χώρους εκδηλώσεων της εκκλησίας
Adolf Fredrik (κεντρική Στοκχόλμη)
στις 29 Νοεμβρίου 2009**

**Εισηγητής: Γιώργης Γιατρομανωλάκης
Ανάγνωση ποιημάτων: Μιχάλης Κουτσογιαννάκης
Συμμετείχε η ελληνική χορωδία Ορφέας**

Γιάννης Ρίτσος, 100 χρόνια από τη γέννησή του

Την εκδήλωση άνοιξε ο Κομνηνός Χαιδευτός. Ο Μ. Κουτσογιαννάκης απήγγειλε ποιήματα του Γ. Ρίτσου, ακολούθησε το φίλμ της Ηρώς και Γιώργου Σγουράκη όπου ο ποιητής μιλά για τη ζωή και το έργο του, η χορωδία Ορφέας τραγούδησε μερικά μελοποιημένα ποιήματα του Γ. Ρίτσου από τον Μίκη Θεοδωράκη. Στη συνέχεια ο καθηγητής του πανεπιστημίου Αθηνών Γιώργης Γιατρομανωλάκης, αναφέρθηκε στη σημασία του έργου του Γ. Ρίτσου. Παραθέτουμε αποσπάσματα από την ομιλία του:

Κομνηνός Χαιδευτός:

Γιάννης Ρίτσος, ένας ποιητής που συνέδεσε όσο κανένας άλλος τη ζωή και το έργο του με την ιστορία του τόπου του. Είναι γεγονός ότι η ποίηση του Γ. Ρίτσου είναι σχεδόν μία ημερολογιακή καταγραφή των σημαντικών γεγονότων του 20ού αιώνα. Ο Γ. Ρίτσος ήταν ένας απίστευτα και, ίσως, απλησίαστα, στο ορατό μέλλον βαθυστόχαστος και πολύπλευρος κομμουνιστής, που είχε την ικανότητα να επιμείνει στη δική του μεθοδολογία, στην υπεράσπιση του αδικημένου, βασανισμένου και ηρωικού συνάμα λαού. Ανέξιεξε με τον καλύτερο και πιο ολοκληρωμένο τρόπο τον κοινωνικό χαρακτήρα της Τέχνης και ειδικότερα της Ποίησης, χωρίς ούτε στιγμή να υποκείψει στον πειρασμό μιας απλοϊκής μηχανιστικής αντίληψης ή μιας από καθ' έδρα κατήχησης.

... Ο αυθορμητισμός και η ατομικότητά του ήταν αναπόσπαστα δεμένα με τη στράτευση. Χωρίς καμιά υποψία αυτάρεσκης επίδειξης ή υπλόκλισης σε μια εξωτερική πίεση ή πολύ περισσότερο στην ιδιοτελή σκοπιμότητα. Θα τον σεβόμαστε για πάντα. Στο χέρι του καθενός μας είναι να τον τιμήσουμε. Να τιμήσουμε την επέτειο του ποιητή, σκύβοντας πάνω από τον πολιτισμό και να ενισχύσουμε κάθε ειλικρινή και ουσιαστική προσπάθεια, χωρίς φοβίες και χωρίς την έγνοια αν είναι μέσα στο πλαίσιο που θέλουμε.

Γιώργης Γιατρομανωλάκης

... Ο Ρίτσος με την ποίησή του καταγράφει την ελληνική ιστορία 60 χρόνια, από το 1930 που είναι 21 χρονών μέχρι το 1990. Καταγράφει με το σώμα του, το μάτι και την ψυχή του την ελληνική ιστορία. Θα μου πείτε δεν έχει συμβεί αυτό και με τους άλλους μεγάλους ποιητές; Ο Σολωμός δεν καταγράφει και αυτός την ιστορία; Βεβαίως, ο Σολωμός καταγράφει την ιστορία την εσπέρουσα, την ιστορία

της ελληνικής επανάστασης, αλλά δεν είναι μέσα ο ίδιος ακόμα στην περιγραφή. Ο Καβάφης, ο μεγάλος μας ποιητής, καταγράφει την ιστορία, μία ιστορία που δεν είναι παρούσα, αλλά είναι παρελθούσα. Άλλα μέσα από αυτή την ιστορία προσπαθεί να εμφανισθεί μπροστά και να παίξει το μεγαλειώδη ρόλο του ποιητή. Και ο Σεφέρης, μας γράφει και μας περιγράφει την ιστορία του πολέμου, του εμφύλιου, τα χρόνια μετά τον εμφύλιο, αλλά δεν είναι ο ίδιος μέσα, πρωταγωνιστής. Το μεγαλειώδες συμβαίνει μόνο με τον Ρίτσο. Ο Ρίτσος είναι εκείνος ο οποίος μας καταγράφει την ιστορία του ελληνικού έθνους τα τελευταία 60 χρόνια. Δύο φανερές δικτατορίες, πολλές αφανείς, εξορίες, θάνατοι, τυφεκισμοί, αδικίες αυτής της αγαπημένης και ταυτόχρονα βασανισμένης χώρας που αγαπάμε όλοι και μισούμε συνάμα, της Ελλάδας. Αυτός είναι παρών, εντός, και καταγράφει την ιστορία.

... Στα ποιήματά του, στα εγερτήριά του, στις εκατό ποιητικές συλλογές που υπαινιχτικά και ρητά μας λέει αυτά που πιστεύει. Εκατό ποιητικές συλλογές, εννέα πεζογραφήματα, τέσσερα θεατρικά έργα, μελέτες και μεταφράσεις που δημιουργούν ένα κόρπους, ένα σώμα που δεν μπορεί παρά να αποτελεί το νέο ανάγνωσμα του νέου ελληνισμού. Ο Γιάννης Ρίτσος χαρακτηρίζει τον εαυτόν του συνεχώς ως ποιητή εργάτη και μάλιστα ποιητή προλετάριο. Έτοι λοιπόν θα λέγαμε,

Μιχάλης Κουτρουγιαννάκης

στο εργατικό καθεστώς που ζει, που δουλεύει όχι οκτάωρο, αλλά δώδεκα και δεκαπέντε ώρες ως ποιητής χωρίς να τον πληρώνει εργοδότης, χωρίς να κολλάει ένστημα. Είναι αυτός που δουλεύει από το πρωί ως το βράδυ σε εικοσιτετράωρη βάση. Παρακολουθεί από το 1930 που γράφει τα πρώτα του ποιήματα και ήδη από το 1930 σε τρεις στίχους μας δίνει την περήληψη ενός χρόνου που θά 'ρθει. «Την πρώτη και τελευταία σου λέξη την είπαν ο έρωτας και η επανάσταση. Όλη σου τη σιωπή την είπαν η ποίηση.» Λυρικός, σαρκαστικός, σατιρικός.

... Ποιο είναι ωστόσο το αληθινό πρόσωπο του Γιάννη Ρίτσου; Είναι μόνο, θα λέγαμε, ένας βάρδος των λαϊκών αγώνων; Είναι ο υπερήφανος κομμουνιστής που γράφεται στο κόμμα από πολύ νωρίς και που, όπως λέει στους συντρόφους του «φοβάται ακόμα και την ψυχή του αλλά δεν τολμάει να κάνει δήλωση. Εσείς αδέλφια μου μπορείτε, εγώ δεν μπορώ.» Αυτός παραμένει συνεχώς στις τάξεις του κόμματος. Μολονότι τον πικράινουν οι σύντροφοί του, όχι μία, πολλές φορές. Γιατί; Είναι μόνο κομμουνιστής ο Γιάννης Ρίτσος; Είναι σκεπτικιστής, είναι ερωτικός; Γιατί ο Γιάννης Ρίτσος είναι ένας από τους ερωτικότερους ποιητές μας. Είναι απλώς ένας ποιητής που καταγράφει τα πάντα; Οι ποιητές και ειδικά της τάξης του Γιάννη Ρίτσου δεν είναι απλοί και μόνο, είναι διπλοί, τριπλοί, είναι διχασμένες προσωπικότητες. Ουαί και αλλοίμονο αν δούμε έναν ποιητή ο οποίος είναι μονόχορδος. Οι ποιητές μας είναι πολύ πιο πολύπλοκα όντα από όσο

φανταζόμαστε. Ο Γιάννης Ρίτσος, νομίζω, ενώ παρουσιάζεται με τόσες φωνές, βεβαίως παραμένει ενιαίος. Είναι εκείνος ο οποίος συνθέτει τα προσωπικά και τα κοινωνικά στην ποίησή του και είναι εκείνος στον οποίον όλοι οι Έλληνες, είτε ανήκουν εδώ είτε ανήκουν εκεί, μπορούν να βρουν κάτι. Είναι, πιστεύω, ο πιο αντιπροσωπευτικός μας ποιητής και αυτό είναι μία δόξα που πολύ θα χαιρόταν να την άκουγε τώρα γιατί του άρεσε να τον επαίνουν. Είχε αυτήν την ευγένεια να παρουσιάζεται μπροστά και να δίνει και να παίρνει τη χαρά του κόσμου. Τον είδατε κιόλας πως εμφανιζόταν στο φίλμ.

... Τα ερωτήματα για το ποιος είναι ο ποιητής και ειδικά ποιος είναι ο Γιάννης Ρίτσος είναι πάρα πολλά και δεν απαντιούνται με ένα ναι ή με ένα όχι, ή είναι έτσι ή δεν είναι έτσι. Είναι πολύ περισσότερο σύνθετα και αν αυτό που σας λέω και θα τελειώσω για να μην σας κουράζω απόψε είναι ότι ο Γιάννης Ρίτσος είναι ένας ποιητής ο οποίος κατέλυσε τα σύνορα εν τέλει τα κομματικά. Είναι ένας οικουμενικός, πανελλήνιος ποιητής που ανήκει σε όλους.

... Τα οράματα μπορεί να διαφεύγησαν, αγαπητοί φίλοι, μπορεί η ιστορία να μας έπαιξε το μαύρο παιχνίδι, δεν ξέρω, αλλά τα οράματα και οι ελπίδες, σύμφωνα με τον Ρίτσο, είναι αυτά που καθιστούν αληθινούς τους επαναστάτες. Οι επαναστάτες είναι εκείνοι που δεν απογοητεύονται και οι οποίοι οραματίζονται ένα μέλλον.

... «Ένα παράθυρο ανοίγει. Και ένα άλλο. Αυτός σκουπίζει τον ιδρώτα του. Καλημέρα. Καλημέρα. Ζέστη σήμερα. Μεγάλη ασβεστωμένη κάτοψη. Και η πινακίδα ξύλινη, τετράγωνη, αυτό όλο-όλο είπε τίποτε άλλο, στη

Πολιτιστικές εκδηλώσεις

διασταύρωση εκεί. Και η πινακίδα λέει: Από όως προς τον ήλιο. Μεθαύριο που θα περνάνε μέσα από τον ήλιο με σημαίες και εργαλεία μπορεί κάποιος να σταθεί μια σύντομη στιγμή και να ρωτήσει: Ποιος να 'γραψε με τόσο αδέξια γράμματα τούτη την πινακίδα, Προς τον ήλιο; Και κάποιος άλλος ίσως να θυμάται και να πει: Ο Γιάννης Ρίτσος, ποιητής της τελευταίας προς ανθρώπου εκατονταετίας.

Ο Γιάννης Ρίτσος λοιπόν, ποιητής της προ ανθρώπου εκατονταετίας, το 1942. Από το 1942 ως το 2009 έχουν περάσει πολλές εκατονταετίες, χρονικά ίσως όχι, αλλά μέσα μας και οι εμπειρίες μας έχουν περάσει πολλές εκατονταετίες. Ακόμα, άραγε, στέκει αυτή η επιγραφή που λέει: Από όως προς τον ήλιο; Και αυτοί που περνάνε διαβάζουν κανονικά; Και υπάρχει σε αυτούς που περνάνε κάποιος που λέει: Ποιος έγραψε ανορθόγραφα, με αυτά τα άσχημα γράμματα; Και θα υπάρχουν άνθρωποι που θα λένε: Ο Γιάννης Ρίτσος, ο ποιητής προ ανθρώπου εκατονταετίας.

Nai, κυρίες και κύριοι. Εσείς είσθε εδώ απόψε οι οποίοι λέτε ποιος έγραψε αυτά τα αδέξια ποιήματα; Ποιος μήλος για την επανάσταση; Ο Γιάννης Ρίτσος ένας ποιητής που γεννήθηκε προ ανθρώπου εκατονταετίας;

Άρα, εμείς βρισκόμαστε στη μετά ανθρώπου εκατονταετίας και είμαστε πολύ τυχεροί!

Καλυψώ Κωνσταντινίδου (τραγούδι), Γιώργος Τσιαμπάζης (πιάνο)

Πανηγυρικές εκδηλώσεις

... στο εστιατόριο Eyubi (κεντρική Στοκχόλμη) στις 22 Νοεμβρίου 2009

Εισηγητής: Ξενοφών Παγκαλιάς

Συμμετείχαν:

Ρεμπέτικη κομπανία Μερακλήδες

Ελληνική χορωδία Ορφέας

Stockholms Bulgariska Damkör

Χορευτικό γκρουπ Al Dunia

Διοργάνωση: Ελληνική Κοινότητα Στοκχόλμης

Η μουσική που ενώνει

Ελληνική χορωδία Ορφέας

Ρεμπέτικη κομπανία Μερακλήδες

Μιά διαφορετική βραδιά αφιερωμένη στη μουσική από διαφορετικά μέρη και εποχές, με τη συμμετοχή ρεμπέτικης κομπανίας, χορωδίες από Ελλάδα και Βουλγαρία και το χορευτικό γκρουπ Al Dunia που μας μετέφεραν στα Βαλκάνια και την Ανατολή. Το ελληνοσουηδικό κοινό που παρευρέθηκε στην εκδήλωση, αν και αδυνατούσε να καταλάβει τους στίχους των τραγουδιών δεν φαινόταν να ενοχλείται και πολύ, αφού όπως ισχυρίστηκε ο Ξ. Παγκαλιάς στην εισαγωγή του η μουσική και τα όργανά της, αιώνες τώρα, ποτέ δεν είχαν σύνορα.

Μετά το τέλος του προγράμματος η κομπανία των Μερακλήδων συνέχισε με ρεμπέτικα τραγούδια και πολλοί από τους παρευρισκόμενους έδειξαν και τις χορευτικές τους ικανότητες. Το αδιαχώρητο που δημιουργήθηκε λύθηκε με την επέμβαση των υπευθύνων του εστιατορίου που επιστρέφονται και τις φυλαγμένες στην αποθήκη καρέκλες. Συμπέρασμα και γενικό αίτημα: να συνεχιστούν αυτού του είδους οι εκδηλώσεις.

Μία ευχάριστη βραδιά με μουσική, τραγούδι, χορό, φαγητό και κρασί.

Χορευτικό γκρουπ Al Dunia

Stockholms Bulgariska Damkör

<http://periodiko-periodiko-oesks.blogspot.com>

blog

Για πολλούς και διάφορους λόγους, οι κοινωνίες που δε βρίσκονται ακριβώς μέσα στο χορό της ονομαζόμενης "ανάπτυξης", πείθουν τους ανθρώπους ότι μετά από κάποια ηλικία, 30, 40, είναι πια μεγάλοι. Αυτή η άποψη περνάει στα μέλη της κοινωνίας και είναι σκέπη καταστροφή. Αρχίζει κανείς να εγκαταλείπει προοδευτικά τις προσπάθειες να εξελιχθεί παραπέρα σαν άτομο, να μάθει καινούρια πράγματα και πιστεύει ότι το παιχνίδι έχει πια παιχτεί. Αυτό δεν το πληρώνουν μόνο αυτοί/ές αλλά και τα παιδιά τους και όλοι οι άλλοι γύρω τους.

Θυμάμαι πόση εντύπωση μου είχε κάνει όταν πρωτόρθα στη Σουηδία, ακούγοντας για ανθρώπους που στα 70 ή στα 80 τους άρχιζαν να μαθαίνουν ελληνικά.

Το θέμα μας, όμως, δεν είναι αυτό. Το θέμα μας είναι οι υπολογιστές. Σας ξεκαθαρίζω από την αρχή ότι, αν και τους χρησιμοποιώ πάρα πολύ, δεν είμαι αυτός που

θα τους δοξολογήσει. Αν σας πω όμως, για παράδειγμα, ότι σε μερικά χρόνια δε θα μπορείτε να εκτελέσετε αυτονόητες δουλειές, ας πούμε πληρωμές λογαριασμών, αν δε το κάνετε μέσα από τον υπολογιστή; Μιλάω πάντα σε αυτούς/ές που δεν έχουν/δε θέλουν/δεν αντέχουν να έχουν σχέση με υπολογιστές.

Ο κύριος λόγος αυτού του μικρού γραπτού είναι για να σας πληροφορήσουμε ότι, παράλληλα με το περιοδικό που εκδίδεται κάθε τρίμηνο, θα υπάρχει κι ένα blog που θα λειτουργεί, ελπίζουμε, αμφιδρομα. Αφενός θα συνεχίζει κάποια κείμενα που δε θέλουμε να πάρουν περισσότερο χώρο στο περιοδικό, αφετέρου θα δημοσιεύονται/αναρτώνται κάποια από τα κείμενα κι εκεί. Και έτσι, όσοι/ες θέλετε να τα σχολιάσετε κατευθείαν, θα μπορείτε να το κάνετε μέσα στο blog. Επίσης, θα μπορείτε να στέλνετε πιθανές συνεργασίες σας.

Μικρό . νανό ◆ πικό..

Αφήνουμε τη ζωή μας να περνάει σαν να μας έχει κάποιος υποσχεθεί τουλάχιστον δυο ακόμα ◆ Η Ελλάδα είναι, τελικά, μια απομονωμένη χώρα. Σπάνια διαβάζει κανείς κάτι γι' αυτήν στον ξένο Τύπο. Για να μην πούμε για τους στατιστικούς πίνακες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου, συνήθως, λάμπει διά της απουσίας της ◆ "Ότι είναι μακριά απ' τη μανίκα μας, περνάει έξω απ' την καρδιά μας (Κωστής Παπαγιώργης) ◆ Θα θυσιάζατε κάποιες συνήθειες και κάποια κεκτημένα προς χάρη της σωτηρίας του περιβάλλοντος; Με άλλα λόγια, προς χάρη της μελλοντικής ζωής των παιδιών σας; ◆ 285.000.000 υπολογιστές πρόκειται να πουληθούν φέτος σε όλο τον κόσμο (analysföretaget Gartner) ◆ "γιατί βλέπω, πως τίποτα εμείς άλλο δεν είμαστε, όσο ζούμε, παρά μόνο φαντάσματα κι ένας ανάερος ίσκιος" (λόγια του Οδυσσέα στη θεά Αθηνά - από την τραγωδία του Σοφοκλή Αίας) ◆ "Ω φέγγος, ω άγιο χώμα της πατρίδας μου" (τα τελευταία λόγια του Αίαντα πριν αυτοκτονήσει) ◆ Η Κίνα διαθέτει, μεταξύ άλλων, 50 εκ. άριστους πιανίστες που θέλει να "εξάγει" στη Δύση ◆ "και τ' αυτιά έχουν τοίχους" ◆ Τα θηλαστικά περιμένουν 700.000 χρόνια για να πάρουν τη θέση των μεγάλων ερπετών και να κυριαρχήσουν στη Γη ◆ Οι ηλίθιοι είναι αιττητοί ◆ Αν σε παρηγορεί το

να με πληγώνεις, κάν 'το ◆ Ας μην μπερδεύουμε τη σκληρή γλώσσα και την κριτική με τα αισθήματα απέναντι στην πατρίδα ◆ Jag hade så mycket tid på mig så jag tog det lugnt. Sedan försvann tiden...◆ δεν μπορώ να φανταστώ ένα Θεό που αμοίβει και τιμωρεί τα δικά του δημιουργήματα (Albert Einstein) ◆ "ο νους δεν είναι ένα σκεύος που πρέπει να γεμίσει, αλλά μια φωτιά πουν πρέπει ν' ανάψει" (Πλούταρχος) ◆ Για να δω καλύτερα το μέλλον σκαρφαλώνω στους ώμους των προγόνων μου ◆ Ο ήλιος παρέχει μέσα σε 25 μέρες περισσότερη ενέργεια από αυτήν που περιέχεται μέσα στα αποθέματα πετρελαίου σε όλη τη Γη ◆ Σύμφωνα με την πιο τελευταία και πιο εκτεταμένη ευρωπαϊκή στατιστική για την αντοχή των βακτηριδίων απέναντι στα αντιβιοτικά, η Ελλάδα κατέχει μια από τις κορυφαίες θέσεις στην αλόγιστη χρήση τους, πράγμα που συνεργεί στη διάδοση βακτηριδίων με αντοχές που δεν ανακόπτονται. Διαδώστε τα νέα στους συγγενείς σας! ◆ Κι άλλα ρεκόρ για την Ελλάδα: αγκαλιά με την Ιταλία και τη Ρουμανία, έχουμε τη μεγαλύτερη διαφθορά, ανάμεσα στις Ευρωπαϊκές χώρες, μια από τις τρεις πρώτες θέσεις στην υψηλότερη ανεργία ανάμεσα στους νέους και, με περίπου διαφορά στήθους, μαζί με το Μεξικό, την Αγγλία, τη Νέα Ζηλανδία και Αυστραλία, τους παχύτερους άνδρες του κόσμου. Πρώτες, με διαφορά, οι ΗΠΑ. Οι γυναίκες μας, σε λίγο καλύτερη κατάσταση, ανάμεσα στις παχύτερες όμως...
Κ. Λ.

Είχες την τύχη να μεγαλώσεις...

Hαλήθεια είναι ότι δεν ξέρω πώς καταφέραμε να επιβιώσουμε. Ήμαστε μια γενιά σε αναμονή: περάσαμε την παιδική μας ηλικία... περιμένοντας. Έπρεπε να περιμένουμε δύο ώρες μετά το φαγητό πριν κολυμπήσουμε, δύο ώρες μεσημεριανό ύπνο για να ξεκουραστούμε και τις Κυριακές έπρεπε να μείνουμε νηστικοί όλο το πρωί για να κοινωνήσουμε. Ακόμα και οι πόνοι περνούσαν με την αναμονή...

κάναμε ταξίδια...

Κοιτάζοντας πίσω, είναι δύσκολο να πιστέψουμε ότι είμαστε ακόμα ζωντανοί. Εμείς ταξιδεύαμε σε αυτοκίνητα χωρίς ζώνες ασφαλείας και αερόσακους. Κάναμε ταξίδια 10 και 12 ωρών, πέντε άτομα σε ένα Φιατάκι και δεν υποφέραμε από το «σύνδρομο της τουριστικής θέσης». Δεν είχαμε πόρτες, παράθυρα, ντουλάπια και μπουκάλια φαρμάκων ασφαλείας για τα παιδιά. Ανεβαίναμε στα ποδήλατα χωρίς κράνη και προστατευτικά, κάναμε ωτο-στοπ, καβαλάγαμε μοτοσικλέτες χωρίς δίπλωμα. Οι κούνιες ήταν φτιαγμένες από μέταλλο και είχαν κοφτερές γωνίες.

Ακόμα και τα παιχνίδια μας ήταν βίαια. Περνάγαμε ώρες κατα-

σκευαζόντας αυτοσχέδια αυτοκίνητα για να κάνουμε κόντρες κατρακυλώντας σε κάποια κατηφόρα και μόνο τότε ανακαλύπταμε ότι είχαμε ξεχάσει να βάλουμε φρένα. Παίζαμε «μακριά γαιδούρα» και κανείς μας δεν έπαθε κάτιη ή εξάρθρωση.

παίζαμε πόλεμο με πέτρες...

Βγαίναμε από το σπίτι τρέχοντας το πρωί, παίζαμε όλη τη μέρα και δεν γυρνούσαμε στο σπίτι παρά μόνο αφού είχαν ανάψει τα φώτα στους δρόμους. Κανείς δεν μπορούσε να μας βρει. Τότε δεν υπήρχαν κινητά. Σπάγαμε τα κόκκαλα και τα δόντια μας και δεν υπήρχε κανένας νόμος για να τιμωρήσει τους «υπεύθυνους». Ανοίγανε κεφάλια όταν παίζαμε πόλεμο με πέτρες και ξύλα και δεν έτρεχετίποτα. Ήταν κάτι συνηθισμένο για παιδιά και όλα θεραπεύονταν με λίγο ιώδιο ή μερικά ράμματα. Δεν υπήρχε κάποιος να κατηγορήσεις παρά μόνο ο εαυτός σου. Είχαμε καυγάδες και κάναμε καζούρα ο ένας στον άλλος και μάθαμε να το ξεπερνάμε.

Τρώγαμε γλυκά και πίναμε αναψυκτικά, αλλά δεν ήμασταν παχύσαρκοι. Ισως κάποιος από εμάς να ήταν χοντρός και αυτό ήταν όλο. Μοιραζόμασταν μπουκάλια νερό ή αναψυκτικά ή οποιοδήποτε ποτό και κανένας μας δεν έπαθε τίποτα. Καμιά φορά κολλάγαμε ψείρες στο σχολείο και οι μητέρες μας το αντιμετώπιζαν πλέοντάς μας το κεφάλι με ζεστό ξύδι.

ερείς είκαμε φίλους...

Δεν είχαμε Playstations, Nintendo 64, 99 τηλεοπτικά κανάλια, βιντεοταινίες με ήχο surround, υπολογιστές ή Internet. Εμείς είχαμε φίλους. Κανονίζαμε να βγούμε μαζί τους και βγαίναμε. Καμιά φορά δεν

κανονίζαμε τίποτα, απλά βγαίναμε στο δρόμο και εκεί συναντίμασταν για να παιξόμενες κυνηγητό, κρυφτό, αμπάριζα, μέχρι εκεί έφτανε η τεχνολογία. Περνούσαμε τη μέρα μας έξω, τρέχοντας και παίζοντας. Φτιάχναμε παιχνίδια μόνοι μας από ξύλα. Χάσαμε χιλιάδες μπάλες ποδοσφαίρου. Πίναμε νερό κατευθείαν από τη βρύση, όχι εμφιαλωμένο, και κάποιοι έβαζαν τα χείλη τους πάνω στη βρύση. Κυνηγούσαμε σαύρες και πουλιά με αεροβόλα στην εξοχή, παρά το ότι ήμασταν ανήλικοι και δεν υπήρχαν ενήλικοι για να μας επιβλέπουν.

Πηγαίναμε με το ποδήλατο ή περπατώντας μέχρι τα σπίτια των φίλων και τους φωνάζαμε από την πόρτα. Φανταστέίτε το! Ξωρίς να ζητήσουμε άδεια από τους γονείς μας, ολομόναχοι εκεί έξω στο σκληρό αυτό κόσμο! Ξωρίς κανέναν υπεύθυνο! Πώς τα καταφέραμε;

Στα σχολικά παιχνίδια συμμετείχαν όλοι και όσοι δεν έπαιρναν μέρος έπρεπε να συμβιβαστούν με την απογοήτευση. Κάποιοι δεν ήταν τόσο καλοί μαθητές όσο άλλοι και έπρεπε να μείνουν στην ίδια τάξη. Δεν υπήρχαν ειδικά τεστ για να περάσουν όλοι. Τι φρίκη!

φιάλωναμε όμως...

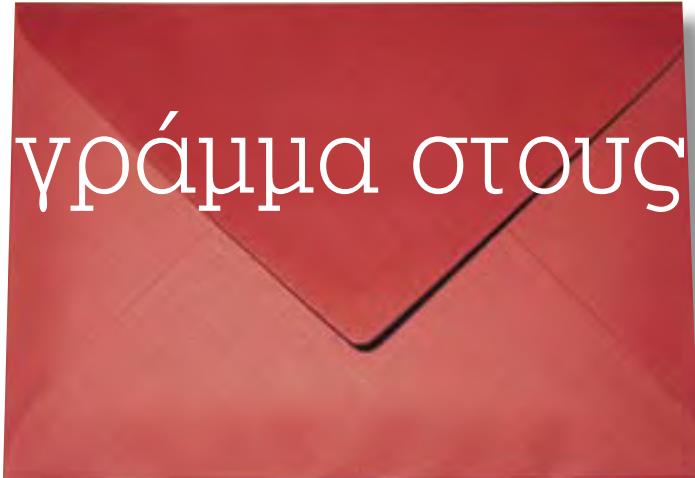
Κάναμε διακοπές τρεις μήνες τα καλοκαίρια και περνούσαμε ατέλειωτες ώρες στην παραλία χωρίς αντηλιακή κρέμα με δείκτη προστασίας 30 και χωρίς μαθήματα ιστιοπλοΐας, τένις ή γκολφ. Φτιάχναμε όμως φανταστικά κάστρα στην άμμο και ψαρεύαμε με ένα αγκίστρι και μια πετονιά. Ρίχναμε τα κορίτσια κυνηγώντας τα, όχι πιάνοντας κουβέντα σε κάποιο chat room και γράφοντας: :-) : D:P

Είχαμε ελευθερία, αποτυχία, επιτυχία και υπευθυνότητα και μέσα από όλα αυτά μάθαμε και ωριμάσαμε.

Αν εσύ είσαι από τους «παλιούς»... συγχαρητήρια! Είχες την τύχη να μεγαλώσεις ... σαν παιδί

Ένα γράμμα στους νέους

Όπως βλέπετε, το περιοδικό της Ομοσπονδίας πήρε μια καινούρια μορφή. Ένας από τους κύριους λόγους είστε εσείς. Κάνουμε μια προσπάθεια να σας ακουμπήσουμε. Ψηλαφητά. Οι διαφορετικές γενιές δύσκολα ακουμπιούνται μεταξύ τους. Ξέρετε ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα; Το να πείσει ένας ενήλικος (γονιός, φίλος, οποιοσδήποτε) ένα νέο παιδί ότι δεν έχει περάσει στην άλλη όχθη του ποταμού, ότι καταλαβαίνει, ότι δεν έχουν κοπεί οριστικά τα νήματα της επαφής.

Υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που δε γερνάνε "ποτέ". Υπάρχουν πολλοί νέοι άνθρωποι που "γερνάνε" από πολύ νωρίς, με την έννοια ότι μένουν σταθεροί σε κάποιες ιδέες/αντιλήψεις και δεν τις ξαναβάζουν υπό ερωτηματικό.

Οι νέοι/ες πιστεύουν ακράδαντα (το ίδιο κάναμε κι εμείς) ότι αυτό που περνάνε είναι μοναδικό, καινούριο, δεν έχει ξανασυμβεί στον κόσμο. Τραγικό λάθος, αλλά, άντε να πείσεις... Πώς να πει κανείς σ' έναν νέο άνθρωπο ότι η δεκαετία του '70, για παράδειγμα, ήταν απίστευτα πιο ελεύθερη από τη σημερινή; Πώς να πεί κανείς ότι, κάποιοι/ες από μας, πιστεύουμε πως σήμερα τα πράγματα είναι συντριητικά; Σίγουρα θα χαμογελάτε ειρωνικά... Τέλος πάντων.

Γίνεται λοιπόν η αρχή μιας προσπάθειας να σας απλώσουμε

το χέρι. Εδώ αρχίζουν τα δύσκολα. Να προσπαθήσουμε να παρακολουθήσουμε το σήμερα με νεανικές σελίδες; Ναι, κι αυτό. Είναι όμως λίγο αδιέξοδο και ουτοπικό να πιστεύουμε ότι θα φυλλομετράτε αυτό το περιοδικό, περιμένοντας να πληροφορηθείτε γι' αυτά που σας

ενδιαφέρουν. Έχετε άλλα κανάλια για να το κάνετε αυτό. Τι απομένει τότε; Πιστεύουμε πως απομένουν δύο κατευθύνσεις:

α. Αντίλογος σε αυτά που σας ενδιαφέρουν. Ας δώσουμε ένα παράδειγμα. Για τη Βανδή γράφονται ύμνοι. Θα μπορούσατε, ίσως, να δείτε και κάποιες άλλες οπτικές γωνίες για την περίπτωσή της.

β. Μεταφορά πληροφοριών που σας βοηθάνε να καταλάβετε καλύτερα αυτό που πέρασε, αυτό που δεν το συζητάμε πια, αλλά επηρεάζει αυτό που γίνεται σήμερα. Όχι με νοσταλγίες παλιομοδίκες, όχι με δοξολογίες και κρίσεις του στιλ "τότε ήταν όλα καλύτερα". Όχι. Άλλα, με μια κριτική διάθεση απέναντι σε πράγματα που δεν τα ζήσατε, σε μια προσπάθεια να στερεωθεί καλύτερα το ριζικό σας σύστημα για να μη ραγίσετε από όλα αυτά που μέλλουν να συμβούν.

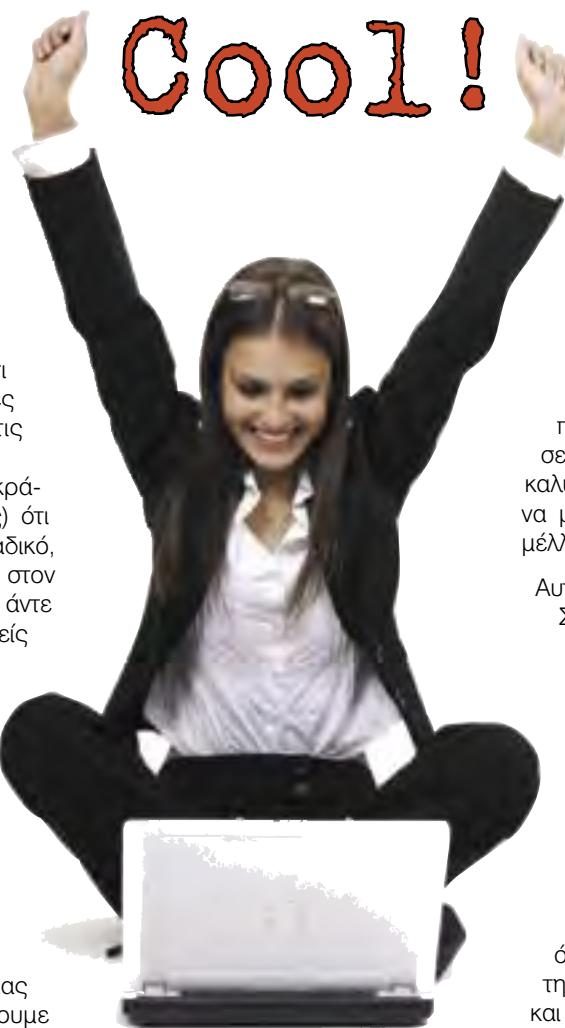
Αυτά, για να μη λέμε πολλά.

Σας απλώνουμε το χέρι.

Δοκιμάστε, σχολιάστε, ελάτε με γνώμες.

Δεν ελπίζουμε πως θα γράψετε γράμματα. Ελάχιστοι/ες το κάνουν πια. Ανοίξτε τον υπολογιστή, μπείτε στο blog του περιοδικού και γράψετε αυτό που νομίζετε.

Με αξιοπρέπεια απέναντι στον εαυτό σας. Γράψετε τ' όνομά σας, όχι ανώνυμα. Πάρτε την ευθύνη γι' αυτό που γράφετε και υποστηρίξτε τη γνώμη σας!

ΜΑΘΗΤÓΝ ΜΑΡΓΑΡΙΤÁΡΙΑ

☺ Η δονοβλεψία είναι ασθένεια όπου δονεί το αίσθημα της οράσεως.

☺ Ετεροφαλή είναι τα αδέρφια που προέρχονται από τον ίδιο πατέρα. Από την ίδια μάνα λέγονται ετεροθηλή.

☺ Τρισκατάρατον είναι το πλοίον το έχον κατάρτια και στα τρία ιστία.

☺ Ο αλιγάτορας είναι συνδυασμένο ζώον: μισός άλιγας, μισός γάτορας.

☺ Το μητρικόν γάλα είναι προτιμώτερον του αγελαδινού, λόγω καλυτέρας εμφανίσεως στήθους γυναικάς.

☺ Στην αρχαιότητα ήταν όλα ηθικά και γνήσια, ακόμα και οι πόρνες λεγόντουσαν ιέρειες.

☺ Ψευδώνυμο είναι αυτό που χρησιμοποιείται από τους ποιητές, όταν ντρέπονται για την ποίησή τους.

☺ Η παρτιτούζα είναι οι νότες που έχουν μπροστά τους οι μουσικοί της συμφωνικής ορχήστρας. Ο μαέστρος δεν θέλει παρτιτούζα. Αυτός και μόνον αυτός, κρατάει τη βακέτα και την κουνάει τεντωμένη δώθε-κείθε, έχοντας κάτι το κοινόν στα οπίσθιά του. Το κοινόν δεν πάρνει μέρος σ' όλα αυτά, μόνον βλέπει και ακούει έντονα καταγοητευμένον από την διέγερσιν.

☺ Αν ο Καραϊσκάκης ζούσε σήμερα θα έτριζαν τα κόκκαλά του.

☺ Παρ' όλο που ο γέρος ήταν τυφλός, άκουσε τα πάντα!

☺ Σε περίπτωση λιποθυμίας, ξεκουμπώνουμε το πουκάμισο και τρίβουμε με οινόπνευμα. Αν είναι κορίτσι, ζητάμε συγγάμη και συνεχίζουμε ασταμάτητο το τρύψιμο ανενόχλητοι, αλλά κάπως πιο απαλά, με ρυθμικό τρύψιμο επαφής, ώστε να το ευχαριστιέται και η ίδια.

☺ Πειστήρια έχομε πολλών ειδών. Δυο απ' αυτά, τα γνωστότερα, είναι τα αστυνομικά και τα άχραντα.

☺ Το εθνικό σήμα της Ολλανδίας είναι το άνθος της τουλούμπας.

☺ Και ο νοών νοήμων.

☺ Έκ τη πρέφας του αναγεννάται, ως άλλος φοίνιξ.

☺ Το εμφιαλωμένο νερό προκαλεί εμφιάλτες.

☺ Ίδιος κι απαράδεκτος!

☺ Της έταξε λαχνούς με πετραχείλια.

☺ Το άλλο παιδί ήταν άσχημο, κακότροπο και οξύμωρο.

☺ Ο Διονύσιος ο Σολομών έγραψε τον Ύμνον εις μίαν και μόνον στιγμήν εθνικής εξάρσεως και υπερηφανείας. Όχι για άλλους λόγους.

☺ Ο Ρόμελ και ο Ρωμύλος βύζαξαν μια λύκαινα και έχτισαν τη Ρώμη.

☺ Ο Κωνσταντίνος Καντάφης ήταν Έλληνας ποιητής που κατοικούσε στη Λιβύη της Αλεξανδρείας.

Τα παιδιά των ανθρώπων

Ta παιδιά σας δεν είναι δικά σας παιδιά.

Είναι γιοι και κόρες της επιθυμίας της Ζωής για τον εαυτό της.

Έρχονται στον κόσμο μέσα από σας, αλλά όχι για σας κι αν ζουν μαζί σας, δεν σας ανήκουν.

Μπορείτε να τους δώσετε αγάπη, αλλά όχι τις σκέψεις σας, γιατί έχουν δικές τους σκέψεις.

Μπορείτε να φιλοξενείτε τα σώματά τους, αλλά όχι τις ψυχές τους, γιατί οι ψυχές τους ζουν στον κόσμο τού αύριο που δεν μπορείτε να τον επισκεφθείτε ούτε στα όνειρά σας.

Μπορείτε να προσπαθείστε να τους μοιάσετε, αλλά μην προσπαθείτε να σας μοιάσουν, γιατί η ζωή δε γυρίζει πίσω και δεν καθυστερεί στη μέρα που πέρασε.

Εσείς είστε τα τόξα απ' όπου τα παιδιά σας εκτοξεύονται σα ζωντανά βέλη.

Ο Τοξότης βλέπει το στόχο στο μονοπάτι της Απεραντωσύνης κι Εκείνος σε λυγίζει με τη δύναμή του,

για να πάνε τα βέλη γρήγορα και μακριά.

Αφήσου με χαρά να λυγίσεις στο χέρι του Τοξότη γιατί όπως Εκείνος αγαπάει το βέλος που πετάει, αγαπάει και το σταθερό τόξο

Kahlil Gibran - από τον "Προφήτη"

Για πολλούς και διάφορους λόγους, ο άνθρωπος είναι το πιο άτυχο είδος του πλανήτη μας. Μια από τις ατέλειωτες ατυχίες μας είναι και η πρόσδεση (binding) στα παιδιά μας, εφ' όρου ζωής. Τα ζώα γεννάνε, φροντίζουν τα νεογόνα, τα εξασκούν σε ότι τους χρειάζεται και μετά, τέλος. Η μητέρα απομακρύνεται, ο πατέρας τόχει σκάσει από νωρίς...

Εμείς δεν απελευθερωνόμαστε ποτέ, για να μην πούμε για τις τύψεις ενοχής όταν η εξέλιξη των παιδιών δεν πάει προς τις κατευθύνσεις που θέλουμε ή φαντασιώνόμαστε. Βασανίζόμαστε με σκέψεις "τι λάθη κάναμε" και απαντήσεις δεν υπάρχουν, ούτε μπορούμε να επηρρεάσουμε το εξωτερικό περιβάλλον που τα διαμορφώνει καθοριστικά. Δυστυχώς, η πείρα δε μεταδίνεται. Πολύ μεγαλύτερο είναι το πρόβλημα για τους ανθρώπους που άφησαν τον τόπο τους και ζουν σε μια ξένη χώρα. Οι γονείς μεταφέρουν μέσα τους έναν ιστό κανόνων και προσμονών που χτίστηκαν στη χώρα που γεννήθηκαν. Τα παιδιά μεγαλώνουν και επηρρεάζονται από αυτά που βλέπουν γύρω τους. Η σύγκρουση είναι σχεδόν αναπόφευκτη, το χάσμα που δημιουργείται ακόμα μεγαλύτερο από το συνηθισμένο.

Αν συμφωνείτε, τι απομένει; Ίσως, μόνο αυτό που έχει λεχθεί και είναι σωστό ότι "τα παιδιά δεν κάνουν αυτό που τους λέμε αλλά αυτό που βλέπουν εμάς να κάνουμε".

Και τι άλλο; Μια οικολογική συνείδηση, όχι σπατάλες και, το

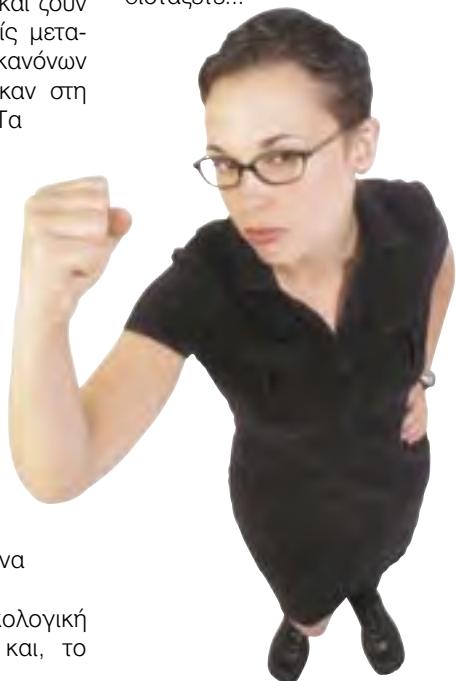
κυριότερο, να υπάρχει διάλογος. Οι δυνατότητες για την ύπαρξη διαλόγου είναι δική μας ευθύνη.

Προφανώς συμφωνείτε πως, όταν τα παιδιά σας συναντούν δυσκολίες ή μπλέκουν σε δυσάρεστες καταστάσεις, θέλετε να είστε οι πρώτοι/ες που θα το πληροφορηθείτε. Για να συμβεί όμως αυτό πρέπει να έχουν πεισθεί ότι καταλαβαίνετε τα σημειρινά προβλήματα, ή τουλάχιστον, ότι ξέρετε ν' ακούτε, να στηρίζετε και να λέτε ήρεμα τη γνώμη σας.

Tο περιοδικό θα ήθελε να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση με το να ανοιχτεί ένας διάλογος, όπου να κυκλοφορούν ελεύθερα και ανώνυμα οι διάφορες εμπειρίες και ερωτηματικά. Επειδή όμως δε νοείται διάλογος σ' ένα περιοδικό που εκδίδεται κάθε τρίμηνο, σας προτείνει το blog του που θα λειτουργεί παράλληλα.

Το ίδιο γραπτό υπάρχει και εκεί. Δεν έχετε παρά να το ανοίξετε, να πάτε στο τέλος του γραπτού με αυτό τον τίτλο και, εκεί που υπάρχει ένα μολυβάκι να κάνετε "κλικ" και να γράψετε σχόλια. (Το ίδιο μπορείτε να κάνετε και στο shout). Μη διστάζετε...

Λ.Κ.

Από το μικρό στο μεγάλο...

Η μαγική πόλις

Όσοι/ες από σας έχετε μεγαλώσει σε χωριά ή μικρές πόλεις, θυμάστε σίγουρα πως από ένα ύψωμα μπορούσατε να δείτε, να "αγκαλιάσετε", την αρχή και το τέλος του τόπου σας. Η αίσθηση αυτή του "αγκαλιάσματος" σας έδινε μια εσωτερική γαλήνη και σιγουριά. "Εδώ μένω εγώ, αυτός είναι ο τόπος μου, αρχίζει εδώ και τελειώνει εκεί, γνωρίζω λίγο-πολύ τους κατοίκους. Εκεί πέρα μένει ο/η ..., παραπέρα είναι το ..." κ.λπ.

Υπολογίζεται ότι το έτος 2050 70-80% του παγκόσμιου πληθυσμού θα μένει σε Μεγα-πόλεις

Φανταστείτε τον εαυτό σας σε μια Μεγα-πόλη όπου θα είστε μια ασήμαντη οντότητα, ανάμεσα σε δεκάδες εκατομμύρια άγνωστους/ες, σε ένα ασήμαντο κομματάκι ενός τερατούργυματος.

Μην τρομάζετε και τόσο πολύ όσοι/ες είστε νέοι/ες. Ότι δεν έχουμε ζήσει, δε μας λείπει. Έχουμε μάθει, άλλωστε, να πιστεύουμε ότι εμείς οι άνθρωποι συνηθίζουμε τα πάντα και προσαρμοζόμαστε.

Εδώ όμως θα ασχοληθούμε λιγάκι με μια μάλλον μικρή πόλη του 1954. Μια πόλη που την έλεγαν "μαγική" και που τυχαίνει να είναι η Αθήνα. Θα μπορούσε, όμως, να είναι οποιαδήποτε άλλη πόλη της Ελλάδας. Ένα ταξίδι θα σας πάω. Μακριά και πίσω. Σε μια πόλη μαγική, σε μια πόλη που αγωνιζόταν να διώξει από τα ρούχα της τις στάχτες ενός αδελφοκτόνου σπαραγμού.

Στην Αθήνα του 1954. Φωτογραφίες από φωτογειτονίες της Αθήνας του τότε.

Ίσως θα αναρωτιέστε, γιατί μαγική; Πού είναι το μαγικό; Στη φτώχεια; Στο ότι η χώρα ήταν ρημαγμένη και διχασμένη; Όχι.

Το μαγικό βρισκόταν στο ότι οι περιπέτειες φαίνονταν να είχαν τελειώσει, οι άνθρωποι είχαν ανάγκη να ελπίζουν ότι θα ξημέρωναν καλύτερες μέρες. Ακόμα, επειδή τα προηγούμενα χρόνια ήταν τραγικά, οι άνθρωποι φυμόντουσαν ότι είχε ο ένας την ανάγκη του άλλου.

Εκεί βρίσκονταν το μαγικό. Είχαν την ανάγκη να "ξεχάσουν", να ξεκινήσουν από την αρχή, με όσα μέσα και δυνάμεις είχαν μέσα τους.

Ο Νίκος Κούνδουρος περιγραψε δύο διαφορετικές πόλεις που, ουσιαστικά, ήταν μόνο μία. Τη "μαγική", την πόλη της φωτοχολογίας (από όπου και οι παραπάνω φωτογραφίες) και την άλλη, τη "magic city" (...), αυτών που βγήκαν αλώβητοι (άβλαβοι, σώοι/oskadade) από τις περιπέτειες και ασπάστηκαν το μοντέλο μιας άλλης ζωής που εισάχθηκε από το εξωτερικό.

"Υπάρχει μιά βασική αντινομία που ο νεότερος Ελληνισμός ποτέ του δεν κατάφερε να λύσει.

Είναι αυτή η καταπληκτικά αντιφατική επίκληση, ταυτόχρονα, της αρχαίας ελληνικής παράδοσης και της χριστιανο-βυζαντινής

παράδοσης που είναι έννοιες τελείως ασυμβίβαστες μεταξύ τους.

Η θεωρεί κανείς ότι ένα σημείο για ξεκίνημα είναι ο Επιτάφιος του Περικλέα, ή είναι με τη βυζαντινή παράδοση. Και τα δύο πράγματα δε συμβιβάζονται. Η αθηναϊκή δημοκρατία ήτανε κάτι, ή η βυζαντινή θεοκρατία είναι το πρότυπο ή το σπέρμα. Τώρα, πάνω σ' αυτή την αντινομία πέφτει το γεγονός ότι, όποια νεοελληνική παράδοση υπήρχε, ποτέ δε μπόρεσε να σταθεροποιηθεί, πολύ λίγο μπόρεσε να δώσει έργα που να είναι σταθμοί και κτήματα πέρα απ' τα οποία μπορεί να πάει κανείς και, κάθε φορά που άρχιζε να δίνει κάπι και να δημιουργείται σα ζωντανή ιστορική δουλειά, κάθε φορά συνετρίβη από ιστορικά γεγονότα, καταστροφές που, θα μπορούσε να πει κανείς, δίνουν το ρυθμό της νεοελληνικής ιστορίας. Η τελευταία απ' αυτές τις καταστροφές είναι, φυσικά, η αθρόα και ραγδαία εισβολή του σύγχρονου δυτικού καταναλωτικού πολιτισμού που, ένας τόπος που δεν είχε, με μιά έννοια, αλλάξει επί 25 αιώνες, γίνεται σμπαράλια μέσα σε 20 χρόνια. Κι όταν λέω τόπος, δεν εννοώ μόνο τα τοπία, εννοώ κυρίως τους ανθρώπους, την ποιότητα και τη στάση των ανθρώπων...”

(απόσπασμα από μια ήσυχη κουβέντα με τον Κορνήλιο Καστοριάδη, δίπλα σε μιά ήσυχη ελληνική ακρογιαλιά).

Μέσα στα 20 χρόνια που αναφέρει ο Καστοριάδης, εμπειρίζονται αυτά που γυρίστηκε η ταινία.

Οι χαρακτήρες της "Μαγικής πόλης" δεν έχουν πολλές επιλογές. Ή θα μείνουν στη ζωή που κάνουν ή, ο/η καθένας/μιά μετοντρόπο του/της, θα προσπαθήσουν να εισχωρήσουν στην "άλλη πόλη", στη "magic city", στο δυτικό καταναλωτικό μοντέλο, αυτό που ζούμε και σήμερα...

Η "Μαγική πόλης", η πόλη της φτωχολογιάς, θα απωθηθεί με τα χρόνια, θα ξεχαστεί και αυτοί/ές που την επικαλούνται σήμερα, θα παίρνουν τον τίτλο του/της ρομαντικού/ής...

Εκείνη λοιπόν την εποχή, ο νεαρός Ν. Κούνδουρος φτιάχνει την ταινία "Μαγική πόλης", με μουσική του επίσης προικισμένου νεαρού Μάνου Χατζηδάκι.

Μαγική πόλις

Έτος προβολής: 1955

Σκηνοθεσία: Νίκος Κούνδουρος
Σενάριο: Μαργαρίτα Λυμπεράκη
Μουσική: Μάνος Χατζηδάκις
Ηθοποιοί: Μάνος Κατράκης,
Γιώργος Φούντας, Στέφανος
Στρατηγός, Μίμης Φωτόπουλος,
Ανέστης Βλάχος, Μαργαρίτα
Παπαγεωργίου, Ανδρέας Ντούζος,
Εύα Μπρίκα, Νίκος Τσαχιρίδης,
Θανάσης Βέγγος, Ευτυχία
Παυλογιάνη

Ανοίξτε τον υπολογιστή σας, μπείτε στο blog του περιοδικού για να δείτε σκηνές από αυτή την πόλη που είχε ακόμα τα τραμ. Στο περιοδικό Λέξη, τον Φεβρουάριο του 1983, ο Μάνος Χατζηδάκις θυμάται για τη Μαγική Πόλη:

«Είναι η Αθήνα του '52, είναι το μουσικό μου θέμα για την πρώτη του Κούνδουρου, μ' ένα κορίτσι που κατοικούσε πίσω από του Φιξ, σε γειτονιά που τη ζηλεύαμε ο Νίκος κι εγώ για τη θερμότητα και τον ονειρικόν ερωτισμό της. Εκείνος μάλιστα προχώρησε κι αγάπησε εκείνο το κορίτσι, ενώ εγώ έμεινα λίγο πιο 'κει, για να τους παίζω στη φυσαρμόνικα την Μαγική μου πόλη, που περιείχε νυχτερινούς διαβάτες, περιπατητές, στους δρόμους, στις μικρές πλατείες, ως το πρώι που ξεκινούσαν τα φορτηγά για να πάνε στην αγορά... Και το κορίτσι μας να ξαγουρίνα για να ζωγραφίσει, με λαδοχρώματα νυχτερινά το πρόσωπό Του κι εγώ μαζί της και η πόλη, που ήταν σ' αλήθεια τότε μαγική».

Πώς μας φαίνονται αυτά τα λόγια του Μάνου; Ρομαντικά; Κουλτουριάρικα; Εύκολες κουβέντες ενός νέου μουσικού;

Υπάρχει μια υπολανθάνουσα αίσθηση ότι ο Χατζηδάκις βρίσκονταν στα δεξιά του ήταν στις γραμμές της ΕΠΟΝ. Μετά, έφυγε και κλείστηκε στις μουσικές του. Ουσιαστικά, ήταν ένας αξιοπρεπής αντιεξουσιαστής. Για τον εαυτό του έχει πει:

Η αριστερά οφείλει να περιέχει κάθε άνθρωπο με ανησυχίες. Κάθε

άνθρωπος που δε συμβιβάζεται είναι αριστερός. Ως συμπεριφορά είμαι μεγαλοαστός. Ως καλλιέργεια, είμαι ποιητής. Και ως βαθύτερη ιδιοσυγκρασία είμαι λαϊκός.

Ο Χατζηδάκις πήγαινε στην Ομόνοια και άκουγε τον Μάρκο Βαμβακάρη. Πίσω από τις πρώιμες κουβέντες του κρύβεται η πλήξη και τα ερωτηματικά για την τάξη μέσα στην οποία κινιόταν.

Οι φτωχογειτονιές, τα λαϊκά κορίτσια και νέοι τον έκαναν να συγκρίνει με τους χλιαρούς πασταφλόρους της άλλης, της "αλλοιθωρίζουσας" κοινωνίας...

Ας μην πολυλογήσουμε άλλο.

Όμως, ξανασκεφθείτε τη λέξη "ανάπτυξη". Η καπιταλιστική λογική της συνεχούς ανάπτυξης και της απόλυτης κυριαρχίας του ανθρώπου πάνω στη Φύση, οδηγεί στο τέλος του κόσμου μας...

Στο CD με τον ομώνυμο τίτλο όπου έχουμε συνεργασία Μάνου Χατζηδάκι και Μίκη Θεοδωράκη, περιέχονται τα εξής τραγούδια:

1. Μαγική πόλη, Έλσα Μαργαρίτη
2. Το ναυτάκι, Έλσα Μαργαρίτη
3. Είμαι αητός χωρίς φτερά, Γρηγόρης Μπιθικώτσης
4. Ήρθε Βοριάς, ήρθε Νοτιάς, Νίκη Καμπά
5. Η κυρά, Γρηγόρης Μπιθικώτσης
6. Βάρκα στο γιαλό, Κλειώ Δενάρδου
7. Τι να την κάνω τη χαρά, Γρηγόρης Μπιθικώτσης, Χρηστάκης
8. Το γελαστό παιδί, Ντόρα Γιαννακοπούλου
9. Το φεγγάρι κάνει βόλτα, Γρηγόρης Μπιθικώτσης
10. Μαργαρίτα, Μαγιοπούλα, Κλειώ Δενάρδου

Κώτας Λαδόπουλος

Eugène Napoleon Tigerstedt

(Βαρσοβία, 28.04.1907 - Σάμος, 27.06.1979)

της Μαρίας Φραγκούλη

H«γνωριμία» μου με τον Eugène Napoleon Tigerstedt ξεκίνησε ένα γλυκό βράδυ του Μαΐου σε μια ταβέρνα στα σκαλιά της Πλάκας, στην Αθήνα, όταν η Μαργαρίτα Μέλμπεργκ μού αφηγήθηκε ένα πραγματικά μυθιστορηματικό περιστατικό από τη Σάμο της δεκαετίας του '70, το οποίο υπήρξε αφορμή να μάθει ότι ο Tigerstedt έζησε προς το τέλος της ζωής του στο απομακρυσμένο αυτό νησί. Πρόκειται για μια άκρως γοητευτική και ποιητική ιστορία: δυο σουηδές φοιτήτριες της κλασικής φιλολογίας, που έχουν έρθει για διακοπές στο νησί, ανακαλύπτουν ότι το χαρτί στο οποίο ο κυρ Αντρέας ο μπακάλης τους τύλιξε τα κεριά που αγόρασαν, επρόκειτο για σελίδα από το βιβλίο του Tigerstedt, *The Legend of Sparta in Classical Antiquity!*¹

Από τότε, μια αλυσίδα συμπτώσεων και συναντήσεων με διάφορα πρόσωπα μας οδήγησε στο σημείο να βρούμε ένα-ένα τα (λιγοστά έστω) θραύσματα της τοιχογραφίας που απεικονίζει τα τελευταία χρόνια της ζωής του μεγάλου αυτού Φινλανδοσουηδού, ο οποίος -άγνωστο για ποιο λόγο έως τώρα- αφού συνταξιοδοτήθηκε, μετακόμισε το καλοκαίρι του 1973² στο ακριτικό νησί, σε μια περίοδο όπου οι ξένοι που το επισκέπτονταν, πόσο μάλλον επέλεγαν να ζήσουν εκεί, ήταν ελάχιστοι. Αυτό μάλιστα αποδεικνύεται απ' το ότι στο Βαθύ οι περισσότεροι των αποκαλούσαν «ο Σουηδός», οι δε άνθρωποι που τον συναναστρέφονταν, ως «ο κύριος Ευγένιος».

Ο Tigerstedt αρχικά νοίκιαζε ένα δωμάτιο στο Ξενοδοχείο «Ηρα», στην πλατεία του Αγίου Νικολάου, ενώ λίγο μετά μετακόμισε στον δεύτερο όροφο μιας νεόκτιστης τριώροφης μονοκατοικίας στη συμβολή των οδών Νεαπόλεως και Ανατολικής Θράκης, στην Νεάπολη. Εκεί έζησε μέχρι και το θάνατό του. Ο σπιτονοικοκύρης του, Γιάννης Κουμαραδιός, δεν ζει πια, αλλά πολύτιμη υπήρξε η βοήθεια της συζύγου του Μαρίτσας και των δύο θυγατέρων της, Αθηνάς και Ανθής, στη συγκέντρωση

των στοιχείων. Αυτό που τους έκανε εντύπωση είναι ότι στο μεγαλύτερο μέρος του σαλονιού και στο χώρο του γραφείου υπήρχαν μόνο βιβλιοθήκες (η Αθηνά θυμάται χαρακτηριστικά ότι στα βιβλία του έβαζε ένα τετράγωνο αυτοκόλλητο με τυπωμένο το όνομά του). Τη δε οικοσκευή του την είχε φέρει από τη Σουηδία.

Αφού πέθανε, ήρθε ο ανιψιός του Tom Sandlund³ για να πάρει τα πράγματά του. Πήρε όλα τα βιβλία σε κούτες, ενδεχομένως αλληλογραφία και χειρόγραφα, και άφησε δύο καρέκλες, το γραφείο, λίγα βιβλία (αρκετά από αυτά είναι ιταλικές εκδόσεις και αφορούν στον Δάντη και την εποχή του) και τα ξύλινα ράφια από τις βιβλιοθήκες. Τα ράφια ήταν τόσα πολλά που ο κος Κουμαραδιός τα μοίρασε σε φίλους του. Ακόμη υπάρχουν σε μερικά σπίτια. Συγκινητικό είναι ότι ο T. Sandlund χάρισε στην Αθηνά (η οποία σπούδασε φιλολογία) το βιβλίο του Tigerstedt, *Interpreting Plato*⁴, όπου στον πρόλογο γράφει πως το ολοκλήρωσε στη Σάμο το 1976.

Όταν αρρώστησε, ο κος Κουμαραδιός τον μετέφερε στο νοσοκομείο της Σάμου όπου και απεβίωσε. Απ' όσο γνωρίζουμε, στην κηδεία του παρευρέθησαν η οικογένεια Κουμαραδιόυ και ο Κώστας Πτίνης⁵ με τη σύζυγό του. Το ζεύγος Πτίνη ήταν ίσως και μια από τις λίγες συναναστροφές του. Τάφηκε στο νεκροταφείο του Αγίου Χαράλαμπου στο Βαθύ. Από τον χειρόγραφο κατάλογο των εκταφών στο Δήμο Βαθέος προκύπτει ότι έγινε εκταφή «Χωρίς χρέωση», με υπογραφή του δικηγόρου Κώστα Γαρουφαλλή, αφού δεν υπήρχε κάποιος συγγενής του θανόντος. Δυστυχώς, ο τάφος του δεν υπάρχει πια, όπως και πολλοί άλλοι, λόγω έλλειψης χώρου στο νεκροταφείο.

Η Μαρίτσα Μακρή -σύζυγος του Γιάννη Μακρή, που με το ταξί του μετέφερε τον Tigerstedt- θυμάται ότι όταν πήγαινε να ανάψει το καντήλι στον τάφο κάποιου συγγενή της, άναβε και «του κυρίου Ευγένιου». Αν και

Eugène Napoleon Tigerstedt

Αποφοίτησε από το πανεπιστήμιο το 1939, διδάκτορας το 1941 και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Ελαίνκι το 1948. Λίγο μετά την αγόρευσή του ως καθηγητή στο πανεπιστήμιο, μετακόμισε στη Στοκχόλμη όπου προσλήφθηκε από τον εκδοτικό οίκο Natur och Kultur ως ειδικός σύμβουλος σε θέματα λογοτεχνίας. Το χρονικό διάστημα 1956-1973 ήταν καθηγητής στην Ιστορία της Λογοτεχνίας στο πανεπιστήμιο της Στοκχόλμης, ενώ παράλληλα ήταν κριτικός λογοτεχνίας στην ημερήσια εφημερίδα της Στοκχόλμης Svenska Dagbladet.

Μεταξύ των συναδέλφων του και των φοιτητών του, ήταν γνωστός για τις τεράστιες γνώσεις στη λογοτεχνία, την ιστορία και τις γλωσσικές του ικανότητες. Ταυτόχρονα τον θεωρούσαν αντίτολο των νέων ιδεών που εμφανίστηκαν από τη δεκαετία του 1940 και μετέπειτα. Είναι γνωστός για τις μελέτες του στον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη, τον Δάντη και τον Bertrand Russel. Το επιστημονικό του έργο αποτελείται από δεκάδες συγγράμματα και βιβλία. Μετά τη συνταξιοδότησή του από το πανεπιστήμιο Στοκχόλμης, μετοίκισε στη Σάμο - δεν είναι γνωστοί οι λόγοι της μετοικισίας - όπου και παρέμεινε ως το θάνατό του.

η ίδια δεν έμαθε για την κηδεία και δεν πήγε, θυμάται ολοζώντανα την εικόνα του τάφου του· ανηφορίζοντας τον κεντρικό διάδρομο του κοιμητηρίου, στα δεξιά, μια λίτη μαρμάρινη πλάκα με σταυρό, και πάνω χαραγμένο, με έντονα μαύρα γράμματα, το όνομά του: Eugène Napoleon Tigerstedt.

Tροχωρημένο φθινόπωρο. Και σήμερα, όπως σχεδόν κάθε πρωί, ανεβαίνει τα φαρδιά ασβεστωμένα σκαλοπάτια μέχρι τον κεντρικό δρόμο και περιμένει το λεωφορείο. Τότε υπήρχε ακόμη αυτό το δρομολόγιο. Μάζευε κόσμο από το Άνω Βαθύ, τη Νεάπολη, τα Ταμπάκικα και αλλού, και τους άφηνε κάτω στην πόλη. Το πολύ να κάνει πέντε λεπτά να φτάσει. Αν πήγαινε με τα πόδια, ίσως δεκαπέντε. Φορά καμπαροντίνα, καπέλο και κρατά την τσάντα για τα ψώνια.

Όπως πάντα, θα πάει στο σούπερ μάρκετ του Τσουκαλά (να μην ξεχάσει να πάρει πράσινες ελιές, από τις γεμιστές. Και κανένα μπουκάλι ουίσκι. Τη μάρκα με το τετράγωνο μπουκάλι). Θα διασχίσει τον εμπορικό δρόμο ή την παραλιακή οδό Θεμιστοκλή Σοφούλη, θα προσπεράσει τη στρογγυλή πλακόστρωτη πλατεία με το λιοντάρι⁶. Οι πλάκες της εξέχουν σε πολλά σημεία, λες και τις έχεις φουσκώσει με τρόμπα ποδηλάτου. Μικρά πέτρινα μαξιλαράκια. Τα παιδιά συχνά δυσκολεύονται να παίζουν και να τρέξουν πάνω της. Συνήθως σκαρφαλώνουν γύρω από το μαρμάρινο λιοντάρι.

Επιστρέφοντας, θα σταματήσει στο πρακτορείο Τύπου. Αγοράζει πολλές ξένες εφημερίδες. Εφημερίδες και μπουκάλια ουίσκι. Σακούλες ολόκληρες πετά στην οπιτονοικούρης του, ο κύριος Γιάννης. Τότε δεν υπήρχαν και οι κάδοι ανακύκλωσης. Πού και πού όμως ο κύριος Γιάννης κρατά μερικά μπουκάλια, για να τα

γεμίσει με κρασί ή λάδι. Τα ράφια της αποθήκης του είναι γεμάτα μ' αυτά.

Oι εφημερίδες και το ραδιόφωνο που έχει φέρει από τη Σουηδία είναι ίσως και τα μόνα μέσα επικοινωνίας με την πατρίδα του και τον υπόλοιπο κόσμο έξω απ' αυτό το απομονωμένο νησί.

Πλαντού όπου κοιτάξεις στο μεγάλο σαλόνι και στο δωμάτιο με το γραφείο του (το έφερε κι αυτό από τη Σουηδία, ωραίο, βαρύ, με συρτάρια που κλειδώνουν, και τη σφραγίδα της κατασκευάστριας εταιρείας: Åtväderbergs, με ένα ανάγλυφο δέντρο), βιβλία, βιβλία, σε διάφορες γλώσσες. Όλο διαβάζει και γράφει. Πλάι στα συγγράμματα για τους αρχαίους κλασικούς είναι ανοιγμένο το αναγνωστικό του ελληνικό δημοτικό, το πήρε μήπως και μάθει να συλλαβίζει μερικές φράσεις στα νέα ελληνικά. Εξάλλου είναι κι ευχάριστο να το ξεφυλλίζεις, με τις χρωματιστές του εικόνες.

Με τους ντόπιους -εκτός από λίγους με τους οπίοις μιλάει αγγλικά- προσπαθεί να συνεννοηθεί σ' ένα κράμα από αρχαία και νέα ελληνικά. Πάντως, τα καταφέρνει. Διαφορετικά, ποιον να βρεις να μιλά αρχαία ελληνικά εκεί; Το πολύ καθαρεύουσα. Πιστεύει πως είναι τρομερό σκάνδαλο η κατάργηση του μαθήματος των αρχαίων στα ελληνικά σχολεία. Στο βιβλιοπωλείο μάλιστα του φίλου του την Γιτίνη, όπου συχνάζει, θα τον θυμούνται χρόνια αργότερα να συζητά γι' αυτό και για άλλα σχετικά θέματα. Αγαπούσε ιδιαίτερα τον Καζαντζάκη· σίγουρα θα είχε διαβάσει τις σουηδικές μεταφράσεις τού έργου του από τον Börje Knös.

Θα τους μιλήσει πάλι για τα πολλά ονόματα που έχει. Για τους αρχαίους. Για τη Σουηδία όμως σχεδόν τίποτα. Ούτε για τη Φινλανδία. Αν κανείς τον ρωτούσε γιατί αποφάσισε να φύγει οριστικά από εκεί, δεν έπαιρνε συγκεκριμένη απάντηση. Μόνο σε κάποιον ανιψιό του αναφερόταν συχνά, ότι κι αυτός τον ρωτούσε γιατί δεν επιστρέφει, και του απαντούσε ότι είναι πολύ καλά στη Σάμο. Αυτό έκανε σε όλους εντύπωση. Καθώς και το ότι δεν είχαν δει κανέναν συγγενή του να τον επισκέπτεται τόσα χρόνια.

Oλοι τον φωνάζουν «Ευγένιο». «Ο κύριος Ευγένιος». Ξέρουν πως ήταν καθηγητής πανεπιστημίου. Και ότι ασχολείται με πάθος με τους αρχαίους κλασικούς. Γενικά, με τη λογοτεχνία και τη φιλοσοφία. Υποθέτουν ότι έχει κάποια αριστοκρατική καταγωγή (χωρίς ο ίδιος να τους έχει πει λεπτομέρειες) από το ντύσιμο και τους τρόπους του. Αγνοούν πόσο σημαντικές υπήρξαν οι μελέτες του για τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη, τον Δάντη ή τη σουηδική λογοτεχνία. Τίποτε περισσότερο δεν γνωρίζουν. Τους αρκεί που είναι «καλός κι ευγενικός. Ένας απομονωμένος, φιλήσυχος άνθρωπος, που περνά τον καιρό του διαβάζοντας. Αρχοντάνθρωπος. Στρουμπουλός, ροδοκόκκινος, όλο χαμόγελο». (Μαρίτσα Μακρή)

Ευχαριστίες οφείλω στους: Μαργαρίτα Μέλμπεργκ, Jan Henrik Swahn, Sven Måhlén, Γιώργο Φραγκούλη, Ειρήνη Φραγκούλη, Μανόλη Κατσούλη, Μαρίτσα Κουμαραδιού, Αθηνά Κουμαραδιού, Ανθή Κουμαραδιού, Μαρίτσα Μακρή, Γιώργο Αγγελινάρα, Μαρία Γερογλή, Λαμπρινή Σαραντίδη.

Σημειώσεις

1. E. N. Tigerstedt, *The Legend of Sparta in Classical Antiquity*, Vol. II, Almqvist & Wiksell International, Stockholm, 1965.
2. Το σποιχείο αυτό προκύπτει από γράμμα του (με ημερομηνία 27.04.1973) στις σουηδικές Αρχές. Γράφει ότι σκοπεύει να μετακομίσει στη Σάμο στις 03.06.1973
3. Ο Tom Sandlund είναι Ομότιμος καθηγητής της Σουηδικής Σχολής Κοινωνικών Επιστημών (Swedish School of Social Science) του Πανεπιστημίου του Ελσίνκι. Υπάρχει μια φωτογραφία με τον ίδιο και τη μικρότερη κόρη της οικογένειας, την Ανθή. Όπως μας είπε η Αθηνά, τον είχαν πάει εκδρομή στο Μοναστήρι της Ζωαδόχου Πηγής.
4. E. N. Tigerstedt, *Interpreting Plato*, ACTA Universitatis Stockholmienensis, Almqvist & Wiksell International, Stockholm, 1977. Ο T. Sandlund έγραψε κάτω από τον πρόλογο μια αφιέρωση για την Αθηνά: *To Athena from the nephew of the author with thanks TSandlund*.
5. Ο Κώστας Πτίνης (Σάμος, 1912-1996) ήταν προσωπικότητα με έντονη κοινωνική και πνευματική δράση. Εκτός από τη δημοσιογραφία, ασχολήθηκε με τη λογοτεχνία, την ιστορία και την αρχαιολογία της Σάμου, ενώ διατηρούσε συγχρόνως βιβλιοπωλείο, πρακτορείο τύπου και τουριστικό γραφείο. Επίσης, διετέλεσε πρόξενος της Ολλανδίας στη Σάμο. Το 1943 διέφυγε στη Μέση Ανατολή όπου υπηρέτησε στο εκεί ελληνικό τμήμα του αγγλικού υπουργείου εξωτερικών, ως υπεύθυνος έκδοσης του περιοδικού των ενόπλων δυνάμεων Ελλάς. Μετά την απελευθέρωση επέστρεψε στη Σάμο και εξέδωσε την εφημερίδα Ελλάς (1945-1977). Το 1980 τιμήθηκε με έπαινο από την Ακαδημία Αθηνών για την προσφορά του στη Σάμο.
6. Η λεγόμενη πλατεία Πυθαγόρα με τον μεγάλο μαρμάρινο λέοντα στο κέντρο.

Βιβλία

Μετά από μερικές συναντήσεις σε διάφορα μέρη της Στοκχόλμης, η Λεωνή Καρόκη (σύζυγος του πρέσβη της Ελλάδας στη Σουηδία) παρουσιάζει στο δεύτερο βιβλίο της τις διηγήσεις του ενενηντάχρονου αλλά ακόμα ακμαίου Sture Linnér (έχει προηγηθεί το βιβλίο *Mia stigmed med Sture Linnér*, έκδ. Κριτική, 2004).

Η Λ. Καρόκη εξηγεί στον πρόλογο του βιβλίου τον λόγο που την ώθησε να γράψει το βιβλίο της.

Στη Σουηδία, τη χώρα του Ήλιου του Μεσονυχτίου και των Παγετώνων, είχα την τύχη και τη χαρά να γνωρίσω τον καθηγητή Sture Linnér.

Ο Sture Linnér είναι αναμφισβήτητα μία πολύτιλευρη προσωπικότητα: Διανοούμενος, καθηγητής, ακαδημαϊκός, ιστορικός, λογοτέχνης, μεταφραστής, ελληνιστής, φιλάνθρωπος.

Εκείνο που με εντυπωσίασε, όταν τον γνώρισα λίγους μόνο μήνες

μετά την ανάληψη των καθηκόντων του συζύγου μου ως Πρέσβη της Ελλάδας στην καταπράσινη Σουηδία, δεν είναι οι τιμητικές του διακρίσεις, τα βραβεία και τα παράσημα του, αλλά η εσωτερική του δύναμη, η γοητεία και η καλοσύνη που εκπέμπει, η βαθιά του αγάπη και δύψα για τη ζωή, η αυτοδημιούργητη γνησιότητά του.

Αποπινέει την απλότητα ενός ανθρώπου, ο οποίος φαίνεται ότι έχει γνωρίσει πολύ καλά τα σκαμπανεβάσματα της ζωής. Έχει ζήσει από κοντά διεθνείς συρράξεις και εμφύλιους πολέμους και κατά τη διάρκεια της γερμανικής Κατοχής στην Ελλάδα πήρε μέρος ως εθελοντής στο Διεθνή Ερυθρό Σταυρό, κατόπιν υπηρέτησε ως υψηλόβαθμο στέλεχος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Έχει αναλάβει διευθυντικές θέσεις στον επιχειρηματικό κλάδο. Ήρθε σε επαφή με προσωπικότητες της διεθνούς πνευματικής, επιστημο-

νικής, καλλιτεχνικής, διπλωματικής και πολιτικής σκηνής.

Όταν διηγείται και όταν συζητάει, μιλάει Εεκάθαρα, χωρίς περιστροφές, με έπαρση, με χιούμορ, με μία δόση συγκρατημένης υπερηφάνειας και με την αυτοπεποίθηση τού ανθρώπου που έχει βιώσει έντονα την κάθε στιγμή της ζωής του.

Θα μπορούσα να γράψω τη βιογραφία του. Όμως, δεν το έκανα. Το μόνο που θέλησα να καταγράψω ήταν ορισμένες από τις πιτυχές της ζωής του, ξεκινώντας από τα παιδικά του χρόνια μέχρι σήμερα, τα χρόνια που τον σημάδεψαν στη μακρόσυρτη πορεία του. Μέσα από αυτές τις περιόδους και τις στιγμές σκιαγραφείται ο Sture Linnér, ο πολυτάλαντος άνθρωπος, ο φιλειρηνικός, ο ουμανιστής.

Ο άνθρωπος που έχει την ψυχική πολυτέλεια και την πλήρη πνευματική διαύγεια, στα ενενηντάνεα του χρόνια, να σε κοιτάζει στα μάτια και να σου λέει: «Είμαι πανευτυχής!».

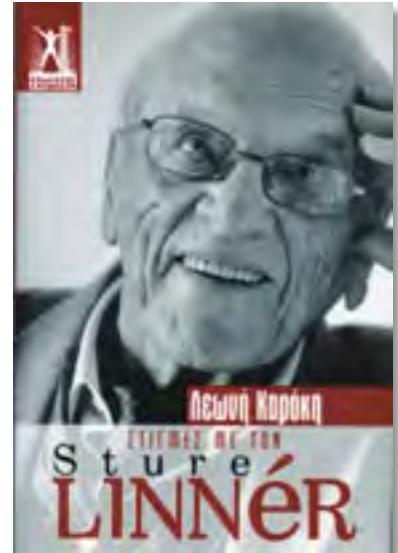
Ο Sture Linnér γεννήθηκε στη Solna το 1917. Τελείωσε το πανεπιστήμιο της Ουψάλας το 1941 και δύο χρόνια αργότερα τελεώνοντας τη διατριβή του έγινε διδάκτορας στην ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία. Το 1943 ως εθελοντής του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού στην Ελλάδα, γνώρισε την Κλειώ Ταμπακοπούλου. Παντρεύτηκαν το 1944 και απέκτησαν δύο γιους. Εργάστηκε για μερικά χρόνια στην Electrolux, το 1951 έγινε πρόεδρος της SAF και μετέπειτα ως διευθυντικό στέλεχος σε σουηδικές διεθνείς επιχειρήσεις.

Την περίοδο 1960-1961 ήταν υπεύθυνος του ΟΗΕ στο Κογκό και στενός συνεργάτης του Dag Hammarskjöld. Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 εργάστηκε για την επανδρυση της βιβλιοθήκης της Αλεξανδρείας. Πρωτοστάτησε στην ίδρυση της σουηδικής Επιτροπής

για την επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα και από το 2003 είναι επίτιμος πρόεδρος της Επιτροπής. Είναι κάτοχος πολλών βραβείων από διάφορες χώρες (Σουηδία, Ελλάδα, Κύπρο κ.α.).

Το συγγραφικό του έργο είναι τεράστιο και το μεγαλύτερο μέρος αποτελείται από θέματα της ελληνικής γραμματείας. Μερικά από τα έργα του:

- Giorgos Seferis (1963)
- Thukydides, Kriget mellan Sparta och Athen (översättning 1978)
- Homeros (1982)
- Den gyllene lyran - Archilochos, Sapfo, Pindaros (1989)
- Bysantisk kultuhistoria (1994)
- Mulåsnan på Akropolis. Mitt Hellas genom tiderna (1996)
- Xenofon, Ledarskap/Oeconomicus (översättning 2004)
- Herodotos - den förste globalisten (2008)

Λεωνή Καρόκη, Στιγμές με τον Sture Linnér, εκδ. Γκοβόστης, Αθήνα 2009

Με σκληρή γλώσσα

Η περίπτωση Nia Vardalos

"My Life in Ruins" (Έρωτας α λα ελληνικά)

Οι ελληνικές κριτικές για την ταινία, στο γνωστό υπερφίαλο ύφος. Αν συμπυκνώσουμε αυτά που γράφτηκαν σε δυο κουβέντες τα σχόλια ήταν, "συμπαθέστατη η Nia Vardalos, η ταινία όμως αφελής, χωρίς χιούμορ, χωρίς οιολκληρωμένους χαρακτήρες".

Και έτσι είναι, δεν έχουν άδικο.

Στο blog του περιοδικού μπορείτε να δείτε τη "Μεγάλη Θεά του Τίποτα" Ελένη Μενεγάκη, να πάρνει συνέντευξη από την Nia Vardalos.

Να και δυο παραδείγματα αντιδράσεων από τον ελληνικό Τύπο:

•*Αν το 2002 τα big fat greek κλισέ της ανατρέπονταν μέσα από ένα -κομμάτι χοντροκομμένο- αλλά τουλάχιστον έξυπνο χιούμορ, εδώ οι παραπτήρησεις της τόσο για τους Έλληνες, όσο και τις υπόλοιπες εθνότητες που συνθέτουν τον πλανήτη του λεωφορείου της, είναι τόσο επιδερμικές και φτηνές που κάνουν τις γύψινες απομιμήσεις του Παρθενώνα στα στενά της Πλάκας να μοιάζουν με αυθεντικό έργο από τα χέρια των Ικτίνου και Καλλικράτη.*

Και ναι μεν κανείς δεν περιμένει πολλά από μια συνταγογραφημένη τουριστική ρομαντική κομεντί δεν είναι όμως η εκτέλεση της συνταγής που πήγε στραβά εδώ, αλλά ότι σχεδόν όλα τα υλικά μοιάζουν λάθος, μπαγιάτικα αν όχι σαπισμένα. Το ρομάντζο είναι «άβραστο», τα «μαθήματα ζωής» προνηπιακά και το χιούμορ είναι επιπέδου... Roopie Caca: το επώνυμο του Αλέξη Γεωργούλη στο φιλμ το οποίο μεταφράζεται στα ελληνικά σε κάπι σαν «Σκατάκιας Κακάκιας».

Η κομψότητα και η εξυπνάδα δεν είναι τα μόνα που αποουσιάζουν από αυτή την μπαγιάτικη αμερικανικο-χωριάτικη σαλάτα και το μόνο που διασώζεται είναι τα αρχαία, οι Δελφοί και η Ακρόπολη. Άλλα, ούτως ή άλλως, αυτά επιβίωσαν από πολύ χειρότερες απελές για να υποκύψουν τώρα σε αυτή την επίθεση ανοησίας και κακογουστιάς.

•*Και ορχόμαστε στη Nia Vardalos, στον «Έρωτα α λα ελληνικά (My Life in Ruins, που πάει να πει Η ζωή μου ερείπια), τον διεκπεραιώτη της σκηνοθεσίας Donald Petrie, τον σεναριογράφο και παραγωγό Mike Reiss, τον Alexis Georgoulis που του εύχομαι τα καλύτερα στο Χόλιγουντ και την Ελληναμερικανίδα παραγωγό Rita Wilson, σύζυγο Tom Hanks. Thanks παιδιά!*

Αυτό θα έλεγα από καρδιάς. Και αν ήμουν στη θέση του υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης, θα καρφίσωνα στο πέτο όλων των συντελεστών παράστημα πατριωτικών υπηρεσιών. Και παραλήλως θα επένδυα το μισό προϋπολογισμό του υπουργείου στη διάδοση και την προβολή της ταινίας. Η αφίσα της Vardalos, η καλύτερη διαφημιστική εκστρατεία. Ζήσε τον μύθο της ελληνικής ακτής. Φανταστείτε, όλα συμβαίνουν με φόντο Ακρόπολη, Δελφούς, Αρχαία Ολυμπία, Αρχαία Αγορά και όλα τα πολύτιμα «ερείπια» των αρχαίων ημών προγόνων. Φανταστείτε ακόμα ατάκα διά στόματος Nia Vardalos: «Στη σημερινή Ελλάδα ούτε τα καζανάκια δεν λειτουργούν, αλλά πρόσεξε, όλοι χορεύουν. Και πού 'σαι, οι Έλληνες πρώτοι ανακάλυψαν Δημοκρατία και Φιλοσοφία». Που μεθερμηνεύσμενο πάρι να πει: η Ελλάδα θέλει καλοπέραση. Ο, τι πρέπει για τουριστική εξόρμηση δηλαδή! Ειδικά σε περιοχές της τρίτης ηλικίας. Της αμερικανικής και δευτερεύοντας αυστραλέζικης, καναδέζικης και βρετανικής. Με έναν λόγο Love Souvlaki από Αστόρια και ΚΑΠΗ.

Όσο για κινηματογραφική επαφή, ούτε από μακριά για τα δικά μου γούστα. Η ταινία σκέτο χαρτί. Και από χαμόγελο ούτε με τα κιάλια σε οποιαδήποτε ελληνική ακτή. Για να σας δώσω να καταλάβετε και τηρουμένων των αναλογιών, μπροστά σ' αυτό τον Gyro τον ελληνοαμερικανικό, οι «Διακοπές στην Αίγινα» με την Αλίκη και τον Μπάρκουλη, περίπου Masterpiece!

Πρώτα ήταν το "Mitt stora feta grekiska bröllop" (My Big Fat Greek Wedding) και τώρα το "Έρωτας α λα ελληνικά". Νομίζετε πως θα μιλήσουμε αρνητικά για την Ελληνοαμερικανίδα (ή μάλλον Αμερικανίδοελληνίδα) Nia Vardalos; Κάθε άλλο. Έχει ένα τόσο ανοιχτό και χαρούμενο πρόσωπο, τόσο ζωντανά και εκφραστικά μάτια, είναι τόσο έξυπνη μέσα στην απλότητά της και τα, ομολογουμένως, απαίσια ελληνοαμερικάνικα φορέματά της που, σχεδόν, ότι και νά 'κανε θα καθόμουν και θα τη χάζευα. Είμαι αφελής; Μμμ, δε θα τό έλεγα.

Οι ώριμοι και οι κατασταλαγμένοι Έλληνες λένε, "τελικά, αυτό που έχουμε να πουλήσουμε είναι η κουλτούρα μας, τ' αρχαία μνημεία, τον ήλιο, τις θάλασσες, το καλό φαγητό, τον έρωτα". Μετά: Δεν έχει μετά, αυτό ήτανε. Αυτή είναι και η γενική κατευθυντήρια γραμμή του ελληνικού τουρισμού, εκτός από τον έρωτα που, για εύσχημους λόγους, δεν αναφέρεται.

Αυτό ακριβώς προβάλλει και η Nia Bartalos σε αυτή την ταινία. Μαζί με κάποια χιουμοριστική (;) κριτική. Εσάς που έχετε δει την ταινία, μπορώ να σας διαβεβαιώσω, μια και δούλεψα πέντε χρόνια σαν ξεναγός όχι πριν πολλά χρόνια, ότι έτοι ακριβώς είναι τα πράγματα, όπως τα δειχνεί. Δε μιλάω για την εμφάνιση του πούλμαν, ούτε για την εμφάνιση του οδηγού, αλλά για τα υπόλοιπα. Ας μη μπω σε ανατριχιαστικότερες λεπτομέρειες.

Βέβαια, όλοι αυτοί οι "σούπερ διανοούμενοι" που σκαρφαλώνουν πάνω στα κεφάλια τους και τα βλέπουν όλα αφ' υψηλού, δεν μπήκαν ποτέ σε τουριστικά πούλμαν, ούτε αναγκάστηκαν να επισκεφτούν τα τραγικά μαγαζιά ειδών "λαϊκής τέχνης" που είναι διεσπαρμένα σε όλη τη χώρα. Αυτοί κινούνται μεταξύ "Μεγάρου Μουσικής" και "Μεγάρου Μακεδονικών Σπουδών" στη Θεσσαλονίκη. Γράφουν πως αυτή η ταινία είναι υποδεέστερη αντίστοιχων παλιών ελληνικών, με τη διαφορά πως εκείνες άρχιζαν και τελείωναν τη ζωή τους μέσα στην Ελλαδίσσα, ενώ η Vardalos τρέχει την ταινία της σε όλο τον κόσμο και κάνει χρυσές δουλειές (και καλά κάνει...). Ακόμα, μετά τον "Ζορμπά" του Κακογιάννη και το "Ποτέ την Κυριακή" του Dassin, δε βρέθηκε ούτε ένας Έλληνας σκηνοθέτης που να μπορεί να βγάλει κάπι εύπεπτο. Γιατί η ταινία "My Life in Ruins" είναι εύπεπτη και καταλληλη για σινεμαδάκια προαστείων, για να περάσεις δυο ευχάριστες ώρες, χωρίς να τριβελίζεις το μυαλό σου με το τι εννοεί ο σκηνοθέτης μ' αυτό και μ' εκείνο.

Εδώ όμως μπαίνει το θέμα του ελληνικού τουρισμού που δεν νομίζω πως πάει καθόλου καλά και σύννεφα μαζεύονται στον ουρανό του (έμμεσα και στο δικό μας).

Η Ελλάδα είναι μια μαγική χώρα, το παραδέχομαι. Τα πιο πολλά από τα θαύματά της είναι έτοιμα, σερβιρισμένα κι εμείς απλώς τα εκμεταλλεύμαστε με τον πιο βάναυσο τρόπο. Ως πότε όμως;

Τυχαίνει να ανήκω σε αυτούς που το βαρέθηκαν αυτό το παραμύθι ότι είμαστε ωραίοι, "μάγκες", έξυπνοι (δηλ. πονηροί), χαμογελάμε μπροστά και σιχτιρίζουμε από πίσω, γιατί δε βρήκαμε ποτέ τι τελοστάτων θέλουμε. Ότι κοιτάζουμε μονάχα πως να τ' "αρπάξουμε" από αυτό το κουρασμένο και αλλοτριωμένο πλήθος των ξένων τουριστών που έχουν μια απελπισμένη ανάγκη να ξεχάσουν για μερικές μέρες το δικό τους κίτρινο και παραδίνονται αμαχτή στο άλλο "καρα-κίτς" που εμείς τους προσφέρουμε. Από τα αγαλματάκια των αρχαίων θεών, τα γιγάντια πορτοκαλιά μπεγλέρια, τις ατέλειωτες σειρές των γύψινων Διονύσων εν στήσει, τα στημένα γλέντια κ.λπ., κ.λπ.

Μα, το κίτρινο και το σεξ πουλάει σε όλον τον κόσμο. Ναι, πουλάει. Και τα ναρκωτικά πουλιούνται εύκολα και αφήνουν μεγάλο κέρδος. Αυτό δε σημαίνει πως είναι λύση να γίνουμε έμποροι ουσιών.

Η Ελλάδα είναι πια μια πολύ ακριβή χώρα - χάρις ΚΑΙ στη συνωμοσία του euro - το ξέρετε. Ως πότε, μεσολαβούσης και της κρίσης που, αφήστε τι μας λένε, είναι άνωθεν διακανονισμένη και θα είναι διαρκείας, θα μας προτιμάνε; Τι θα κάνουμε όταν θα πέσει κάθετα ο δείκτης επισκεψιμότητας; (βλ. διάφορα στοιχεία στο τέλος). Θα γελάσει και το παρδαλό κατσίκι. Ήδη γελάει. Κι ο δείκτης επισκεψιμότητας θα συνεχίζει να πέφτει, έτσι κι αλλιώς. Αφενός γιατί είμαστε ακριβοί (δίχως να προσφέρουμε τις ανάλογες υπηρεσίες και όλο και νέες χώρες μπαίνουν στο παιχνίδι, αφετέρου γιατί υπάρχει κι ένας ακόμα σοβαρότατος παράγοντας που καμωνόμαστε πως δεν τον βλέπουμε. Τα αεροπορικά ταξίδια πρόκειται, αρχικά, να ακριβήνουν ακόμα περισσότερο και στη συνέχεια, να περιοριστούν (με το ζόρι) για λόγους μόλυνσης του περιβάλλοντος.

Αυτή τη στιγμή ο παγκόσμιος τουριστικός τομέας είναι υπεύθυνος γιά το 5% της εκπομπής διοξείδιου του άνθρακα και για το 50% από αυτό είναι υπεύθυνα τα τουριστικά αεροπορικά ταξίδια. Αν δε ληφθούν άμεσα μέτρα, υπολογίζεται ότι μέχρι το 2035, οι εκπομπές θα αυξηθούν με 150% (!). Γρηγορότερα τρένα και λεωφορεία θα είναι οι άμεσες εναλλακτικές λύσεις. Ναι,

αλλά οι άνθρωποι έχουν κακομάθιει και θα χρειαστεί καιρός για να προσαρμοστούν. Τι θα κάνει, στο μεταξύ, η Ελλάδα που κυριολεκτικά κρέμεται από το τουριστικό της συνάλλαγμα;

Ίσως θα μπορούσε να επιβραδύνει τη σκοτεινή μοίρα που την περιμένει (προσθέστε και την άνοδο θερμοκρασίας, αυτό που λέμε "ο καλός καιρός της Ελλάδας"). Χρειάζονται όμως οράματα, αποφασιστικότητα, ικανοί πολιτικοί που θα γίνουν πιστευτοί (...) και που θα κατάφερναν όλον αυτόν τον απογοητευμένο, μπλαζέ και αυτοκαταστροφικό κόσμο που λυμαίνεται τα τουριστικά κυκλώματα, να δει τα πράγματα κάπως αλλιώς...

Να σας πω την αλήθεια, δεν έχω τέτοιες ελπίδες. Απλώς, αφήνομαι να φαντάζομαι...

'Οσο γι' αυτά που λέει η Vardalos ότι έχει ερωτευτεί την Ελλάδα, τη δουλειά της κάνει και τά χουμε ξανακούσει άπειρες φορές. Όλοι/ες ερωτεύονται την Ελλάδα, αγοράζουν κι ένα σπίτι, πίνουν τα ουζάκια τους σε ταβερνάκια και διακινούν τα χρήματά τους εκτός αυτής, γιατί δεν είναι κορόιδα. Εμάς μας μένει η ικανοποίηση ότι ερωτεύτηκαν τη χώρα μας...

Σκοτεινά σύννεφα στον τουρισμό της Μεσογείου (τα παρακάτω στοιχεία είναι παρμένα από το περιοδικό "Economist", 15 Αυγούστου, 2009).

Στο δεύτερο ήμισυ του 2008 οι αφίξεις τουριστών στα ιταλικά αεροδρόμια μειώθηκαν με 13.4%.

Στην Ισπανία, μεταξύ Ιανουαρίου και Ιουνίου, με 19%. Οι αφίξεις Εγγλέζων τουριστών μειώθηκαν με 16%, σε σύγκριση με το 2008.

Στην Τενερίφα με 17%.

Στη γαλλική Νίκαια με 8%.

Ξενοδοχειακές κρατήσεις

Στη Γαλλία πτώση της τάξης του 15.5%.

Στην Ιταλία οι διανυκτερεύσεις ήταν 11.5% χαμηλότερες από το πρώτο ήμισυ του 2009. Οι ξενοδόχοι φοβούνται ότι θα απολυθούν 10.000 ξενοδοχειακού υπάλληλοι.

Στην Ελλάδα, τι γίνεται;

Κώστας Λαδόπουλος

Ένας άντρας στην κουζίνα

Με γνώμονα πάντα το περιβάλλον

Απαστράπτουσες κουζίνες που μοιάζουν με κλινικά καθαρά εργαστήρια Μικροβιολογίας.

Αυτό είναι το σύγχρονο, trendy μοντέλο της κουζίνας που βλέπουμε στα διάφορα περιοδικά. Τάξη και υστερική καθαριότητα. Όλα αυτά είναι ένας μύθος. Η πλατιά πραγματικότητα είναι τελείως διαφορετική. Σε ένα από τα τρία σουηδικά νοικοκυριά με παιδιά, επικρατεί πλήρης αταξία που γίνεται αιτία συνεχών καυγάδων γιατί, πολύ απλά, δεν υπάρχει και ο διαθέσιμος χρόνος για να κρατηθεί τάξη.

Τέλος, πάντων, αυτό είναι ένα άλλο θέμα.

Η υστερία της κλινικής καθαριότητας σημαίνει στην πράξη ότι ξεσυνθίζουμε και "κακομαθαίνουμε" το σύστημα άμυνας του οργανισμού μας. Τα δισεκατομμύρια των βακίλλων που υπάρχουν παντού στην κουζίνα που το σώμα μας έχει μάθει να αντιμετωπίζει, εξολοθρεύονται. Έτοι, αρρωσταίνουμε πολύ ευκολότερα.

Από την άλλη, απόλυτη και απαστράπτουσα καθαριότητα σημαίνει δραστικά απορρυπαντικά που περιέχουν ένα σωρό επικίνδυνες χημικές ουσίες με τις οποίες έρχεται σ' επαφή το δέρμα μας ή τις αναπνέουμε. Μετά, τις αδειάζουμε στο νεροχύτη ή στη λεκάνη της τουαλέτας που είναι μεγάλο λάθος. Χώρια που ξεδεύουμε κι ένα σωρό άχρηστα λεφτά.

Σας προτείνω δυο τρεις απλές λύσεις. Μπορεί να μην κάνουν τα πάντα να γυαλίζουν σε βαθμό που μπορούμε να καθρεφτιστούμε, αλλά είναι φιλικές προς το περιβάλλον και αποτελεσματικές.

Οι δυο πρώτες είναι το απλό ξυδάκι του Θεού και η πάμφθηνη Grön såpa. Η πιο φτηνή της έκδοση είναι της φίρμας Eldorado και θα τη βρείτε, κυρίως, στα Willy's.

Είναι ένα καθαριστικό για την κουζίνα, το μπάνιο, τους νιπτήρες, την τουαλέτα, τα ξύλινα πατώματα και τις επιφάνεις που είναι καλυμμένες με πλακάκια. Ακόμα και για τους λεκέδες είναι κατάλληλη. Έχει μια μαλακή μυρωδιά που θυμίζει αμύγδαλο. Είναι κατασκευασμένη μόνο με φυσικές ύλες, κύρια από έλαια έλατου και δεν περιέχει αρωματικές ουσίες που είναι εχθρικές για το δέρμα μας.

Με το ξύδι βγάζω τους λεκέδες από τα άλατα, καθαρίζω τον νεροχύτη, την τουαλέτα, τον νιπτήρα, το φούρνο, μαζί με αλάτι όλα τα ξύλινα και πλαστικά που πάνω τους κάβω λαχανικά, γυαλίζω μαχαιροπήρουνα.

Το πιο ενδιαφέρον όμως προϊόν για καθαρισμούς πάσης φύσεως είναι το Microduk 2-pack που πουλιέται σχεδόν παντού (λεπτομέρειες στο www.besongross.se)

Είναι ένα "μαγικό" πανάκι που καθαρίζει χωρίς χημικά, στεγνό ή υγρό. Χρησιμοποιείται για την κουζίνα, καθρέφτες, τζάμια, νιπτήρες, μπανιέρες, τουαλέτες, πλακάκια κ.λπ. Πλένεται στους 60°.

Ε, να σας πω την αμαρτία μου, έχω και ένα Αjax για δύσκολες περιπτώσεις...

Τέλος, υπάρχουν...

...εκείνα τα άβολα ελληνικά σαπούνια - υπάρχουν και εδώ στη Σουηδία - που είναι καμαρένα από λάδι ελιάς. Αν θρυψατίσετε μια πλάκα και τη βάλετε στο νερό να λιώσει, μπορείτε να φτιάξετε υγιεινό υγρό σαπούνι και να το ρίξετε σε μια άδεια πλαστική συσκευασία.

Στα παιδιά δεν αρέσει γιατί έχουν συνηθίσει στα αρώματα αλλά, στο χέρι σας είναι. Τα παιδιά δε γίνεται ν' αποφασίζουν σε τέτοια θέματα. Όταν μεγαλώσουν και κερδίζουν δικά τους χρήματα, ας αποφασίσουν ποιο δρόμο θα τραβήξουν...

Το θαυματουργό ξύδι

Σε αυτή τη στήλη θα σας δίνουμε,
κάθε φορά, κι από ένα τραγούδι με
τους στίχους του.

Τα τραγούδια αυτά είναι παλιά,
από τις εποχές που οι άνθρωποι
φλέγονταν μ' έναν άλλο τρόπο.
Το τραγούδι θα μπορείτε να το
ακούτε στο blog του περιοδικού, στη
διεύθυνση:
<http://periodiko-periodiko-oesks.blogspot.com>

Σαν πρώτο διαλέξαμε ένα τραγούδι
του λησμονημένου μεγάλου
Σμυρνιού συνθέτη Σταύρου
Παντελίδη, τραγουδισμένο
από μια από τις μεγαλύτερες
φωνές του μικρασιάτικου και
ρεμπετικού τραγουδιού, την επίσης
λησμονημένη Ρίτα Αμπατζή
(1903-197)

Το μπαλκονάκι (1937)
Σταύρου Παντελίδη
Τραγούδι: Ρίτα Αμπατζή

Το μπαλκονάκι

Τραγούδια της καρδιάς

Σ' αυτό το μπαλκονάκι που βγαίνεις το πρωί
ra πέσει, ra γκρεμίσει, μ' εσέναρε μαζί

Χίλιες φορές ra πέσεις, κομμάτια ra γινείς,
ra χλότων' από σένα, ra μη με τοπαρνείς

Εσύ στο μπαλκονάκι που βγαίνεις και γελάς
κι εμένα την καρδιά μου, φαρμάκια την κερνάς
όουπα!

Αυτή την ομορφιά σου, κυρά μου, ra χαρείς,
στην κάμαρά σου μέσα ra κάτσεις ra κλειστείς

Σ' αυτό το μπαλκονάκι, μη ξαναβγαίνεις πια
χιατί όταν σε βλέπω, μου καίεις την καρδιά
χειά σου, Φιτάκι μου!

Κώστας Λαδόπουλος

HAR DU EN OLIVLUND? STACKARS DIG!

Överallt i västvärldens storstäder strömmar mörka kvällar ett ödsligt blåvitt ljus ut från stora byggnader. Gå närmare och du ser människor slita i sitt anletes svett med att lyfta tyngder, springa på band eller kröka rygg, i något slags helt improductivt arbete. Det är kanske vår tids storskaliga försök att råda bot på konsekvenserna av att vi avskaffat de flesta former av tungt kroppsarbete, inte minst inom jordbruket.

Detta är tankar som följer mig upp till huset på berget där jag bor i december. Det är ett hus utan toalett, utan vatten – bortsett från det som rinner i strida strömmar nerför zinktaget och läcker in i två av rummen och håller mig vaken om nätterna med sin klagan, där droppljudet långsamt ändrar ton allteftersom de strategiskt utplacerade behållarna fylls och där intervallet mellan två på varandra fallande droppar endast långsamt ökar, sekund för sekund, likt de efter blixten alltmer dröjande och avlägsna åskknallarna. Någon elektricitet finns inte heller i huset och inga möbler. En kamin finns dock och en ficklampa och en fältsäng.

Innan jag kom hit till vår olivilund i Messenien tillbringade jag en vecka i den lilla byn Fonaiitika tio mil bort för att hjälpa till med olivskörden hos min vän Giorgios morfar. Det var en bekväm olivilund, inte terrassformad och brant klättrande uppför berget som vår utan slät och fin med mjukt saftigt gräs växande under träden. Arbetslaget bestod av femton personer, mest

bulgarer och svenskar, samt förstås Giorgios och ytterligare ett par barnbarn som pliktskyldigt ställer upp några dagar varje år för att hjälpa till. En av mina söner med flickvän ingick i laget liksom ett kusinbarn till mig. Vi arbetade hårt och metodiskt. Näten flyttades från träd till träd, motorsågarna tjöt, olitröskorna gick på högvarv och kvar i landskapet låg sedan omväxlande kvisthögar och säckar, de senare i väntan på att hämtas upp av traktor för vidare transport till kooperativet.

Framemot tolv var vi alla rejält trötta. Min son hade fått något svimfärdigt i blicken och började liksom jag halilucinera om att någon skulle blåsa i en visselpipa, arbetet avstanna och stora

korgar med bröd, oliver, salami, tomat och fetaost ställas fram i gröngräset. Så skedde inte. I stället ökade arbetstempot ytterligare för att till slut nå nästan desperata höjder. Morfar gick runt och höll ett öga på att ingen maskade. Sonen vacklade till och fick utgå. Det fanns några mandarinträd längre bort och dit drog vi oss diskret tillbaka en stund, åt tjugo mandariner var på fem minuter och dråsade omkull raklånga i gräset och låg örörliga i en kvart. Sedan var det bara att gå tillbaka och jobba vidare tills solen gick ner.

På kvällen blev det spaghetti med köttfärsås. Jag har aldrig sett så stora portioner i hela mitt liv. Allt gick åt.

På kvällen väntade den stora besvikelsen. Hundra säckar oliver gav bara fyra hundra liter olja och intäkterna räckte inte mer än till att nätt och jämnt väga upp kostnaderna för dagslönerna, konstgödsel, beskärning och vattning.

Det var inte bara morfar som var missnöjd. Överallt på kaféer och torg klagar de grekiska markägarna över de hutlösa dagslönerna. Eftersom literpriset som kooperativen betalar för olivoljan sjunkit från fyra till två euro på bara några år har olivlundarna för många förvandlats till en belastning: "Stackars du, som har en olivlund." Andra har löst problemet genom att arrendera ut lundarna. Då slipper de slitet och tjänar ändå en slant på arrendet.

Jag tänker igen på alla greker jag sett gå på gym i Aten. Tänker att de betalar dyrt för att artificiellt utsätta sin kropp för samma påfrestningar som de vägrar att utsätta sig för i livet. Finns det grekiska arbetsförmedlingar som föreslår arbetslösä unga storstadsbor att arbeta i olivlundar? Går folk hellre arbetslösä än jobbar för dagslönern? Trots att den på få år stigit från 30 till 50 euro. Vad händer om dagslönern skulle stiga ytterligare? Finns det möjlighet att den kan bli så hög att greker kan tänkas vilja börja jobba igen? Eller skulle höjningen istället regleras genom att nya flyktingströmmar flödar in med mänskor som går med på att arbeta för halva lönen? Och de tiotusentals mörkhjade män som lever på att tvätta bilrutor vid övergangsställena, skulle inte de må bättre om de fick byta ut avgaser mot lundar? Det finns ju hur mycket jobb som helst. Och om alla arbetslösä svenskar som ville fick gå ut i skogen skulle de ändå bara hinna plocka en bråkdel av alla blåbär som finns.

Så maler tankarna. Om bara en del av grekerna återgick till att bli de bönder de alltid har varit skulle de kanske kunna bidra till att få landet på fötter igen. Att som nu av protektionistiska skäl spärra gränserna mot Bulgarien med långtradare som grekiska bönder gör låter inte som en långsiktigt hållbar lösning. Som utlämning förundras jag över hur detta fantastiska land med en underbar natur och otroliga resurser har blivit ett samtalsämne i hela Europa på grund av sin usla ekonomi.

Så är det då äntligen dags att skördha eget. Mina två ny pensionerade läkarväänner som köpt grannhuset hjäl-

per mig med att bre ut presenningar under träden och att plocka och rensa undan blad och kvistar medan jag klättrar upp i träden och svingar den långa stören i mina försök att slå ner oliverna. De har inte nått full mognad än och sitter som järn ibland, armarna fylls av mjölkysra, ryggen värker, men så får jag in en fullträff och oliverna rasar i backen med ett ljud som påminner om rullande stenar vid en havsstrand. Det ger lycka. Krafterna återvänder. Men på tavernan första kvällen säger mina vänner att de aldrig någonsin sett mig så trött. Och då har vi inte ens lyckats fylla fyra säckar.

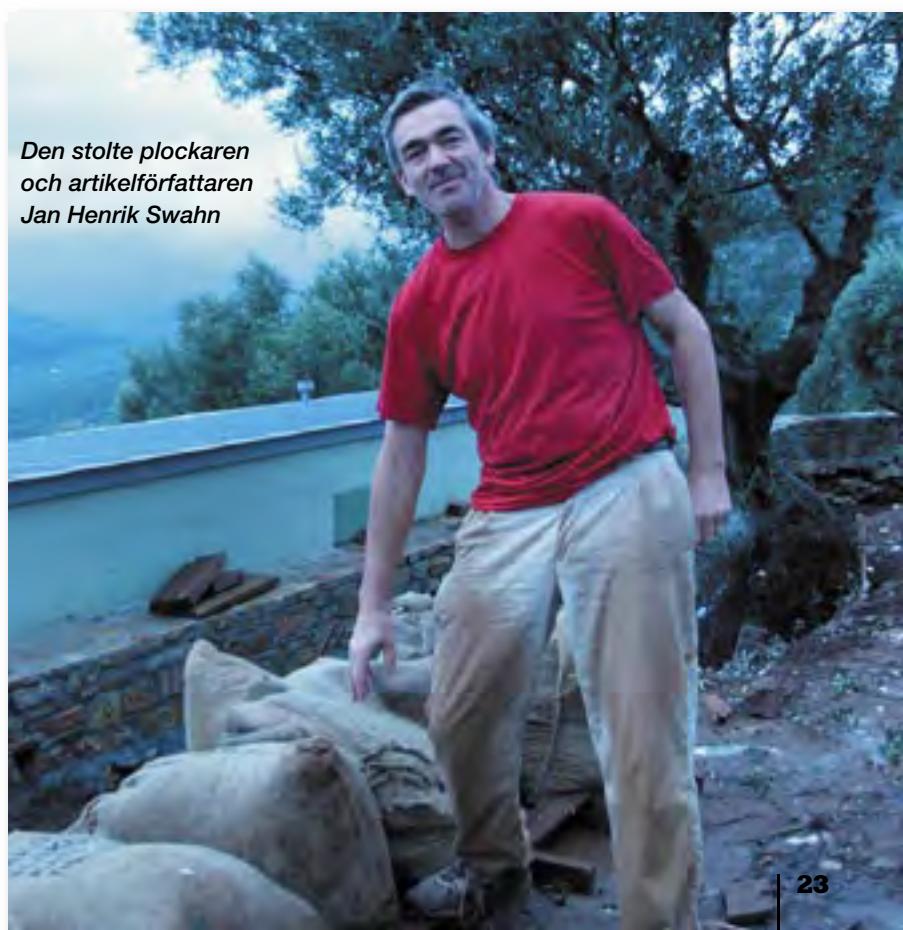
Tredje dagen börjar det hällregna. Vi kämpar tappert i någon timme innan vi ger upp och forslar ner säckarna till kooperativet. Där får vi höra att vi inte mäktat få ihop det stipulerade minimiantalet säckar, tio stycken, utan bara åtta. Vi löser problemet genom att köpa till två säckar från en granne och ställer oss att vänta på att det ska bli vår tur.

Känslan av att se förmannen skriva dit ordet "Sverige" på den rostfria tank där våra oliver nu förvandlas till gröt är mäktig. Grekiska olivbönder som ägnat sig åt att producera olivolja i hela

sitt liv precis som sina förfäder kommer nyfiken fram och undrar vilka vi är och var vi har vår lund. När vår olja rinner klargrön i en tjock stråle ner i karet kan en av dem inte avhålla sig från att gå fram och sticka in fingret i strålen och provsmaka den "svenska" oljan. "Vad god den var!" säger han häpet som om han inte trodde sina egna smaklökar. Nästa dag kommer han upp i jeep till vår lund för att försäkra sig om att vi faktiskt finns.

Efter att ha förvildats i kanske trettio år eller mer har en del av våra olivträd nu alltså för första gången gett avkastning. De sjuttio liter olja vi fick håller redan på att ta slut. Det är så roligt att ge bort egen olivolja och dessutom har den strykande åtgång hemma. Från att ha varit tämligen ointresserad av olja droppar jag över lite av det gröna guldet på fisk och grönsaker, häller det över fetaosten och salladen och – sist men inte minst – doppar det färskta brödet i olja. Det är en ny värld som öppnar sig. Det är bara att hoppas att det inte slutar som det gjorde för min svärmons granne. Kraftigt överviktig klättrade han strax före jul upp i ett olivträd, grenen brast och han störtade till marken och dog.

***Den stolte plockaren
och artikelförfattaren
Jan Henrik Swahn***

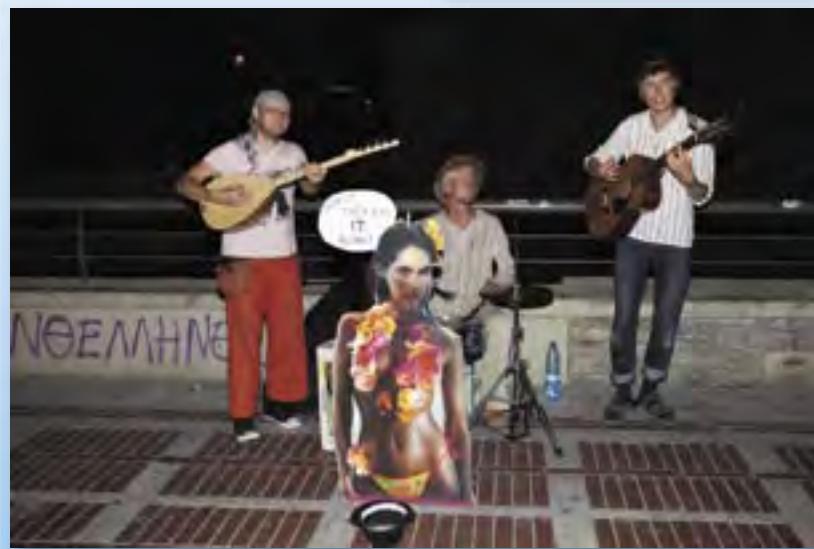

FRÅN KAMARA...

En fotopromenad mellan två av Thessalonikis monument

Kamara är den romerska kejsarens Galerius triumfbåge. Byggdes 305 e.Kr. för att hylla hans seger över perserna. Idag en mötesplats för ungdomar. Det är strax före riks- dagsvalet. Längst till vänster, två unga män - antagligen studenter vid det närliggande universitetet - håller ett brandtal mot kapitalismen. Folk strömmar förbi men verkar ointresse- rade. Men två gatuhundar söker sig dit och lägger sig vid sidan om deras bokbord.

Dessa fria vagabonder, hundarnas trasproletariat, hyser kanske sympati för det sagda eller bara söker tillfälligt skydd där för att undgå självutnämnda väktare av ordning och reda.

De sjunger och spelar 1970-tals bal- lader och sprider glädje runt omkring sig. Glädjefragment träffar en och annan flanör som lättar sina fickor genom att lägga några mynt i hatten. På en liten skylt står det på engelska, "De har gjort det igen". En omöjlighet att gissa vem som gjort vad men graffitin på muren är tydligare. Med stora blå bokstäver anklagas någon för att vara "antigrek". Intet nytt under solen, fastän det är mörkare än så. För det är ganska vanligt - både i Grekland och annorstädes - när de sakliga argumenten tryter, att man börjar anklaga varandra för att vara opatriotiska.

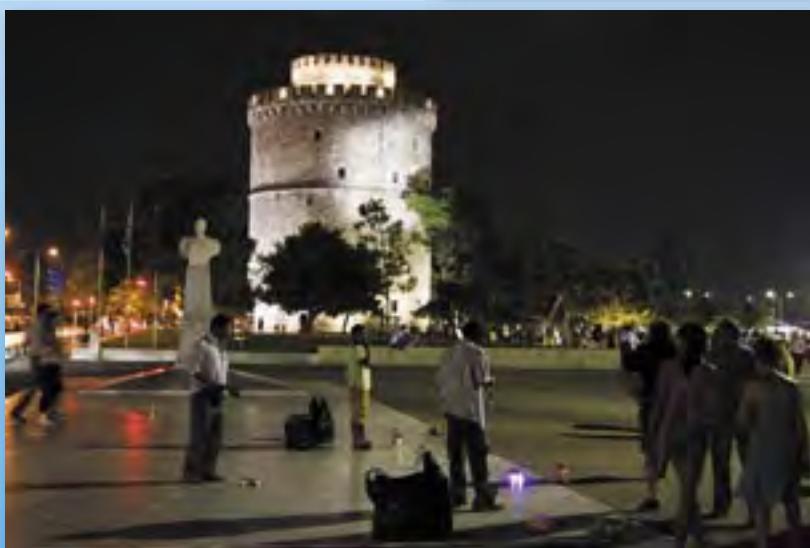
Ruiner.
De i bakgrunden är från 300-talet e.Kr. Det är vad som återstår av kejsarens Galerius residens. Lite längre bort, under höghusens grunder, finns lämningarna efter Hippodromen. Den romerska kejsaren Theodosius massakrerade där år 390 e.Kr. 7000 revolterande Thessalonikibor. Enligt vissa för att de vägrade att bli kristna. Han avskaffade även religionsfriheten, införde kristendomen som statsreligion, förbjöd de olympiska spelen samt tillät förstörelsen av biblioteket i Alexandria. Den liggandemannens ursprung och ålder samt hans gärningar är okända.

Ett gäng ungdomar - några nästan bara barn - bjuder på avancerade akrobatiska uppvisningar. De tar sig upp på stenpelarna, kastar sig i luften baklänges, gör några volter och landar på fötterna. Emellanåt, som för att vila sig, håller de sig på marken en stund. Står då på händerna och sträcker sina kroppar rakt upp i luften eller mot stenpelarna. En förbipasserande "gubbe" stannar och börjar skälla på dem. Han menar att det är farligt. Ungdomarna svarar artigt och han lämnar dem i fred. De låtsas att uppvisningen bara är till för varandra men blickarna och det uppskruvade tempot när någon flicka närmar sig tyder på annat.

De väntade länge på kunder. Förläkade par har kanske nuförtiden annat roligare att göra än en romantisk tripp med häst och vagn. Kvinnan på fotot steg ner från vagnen, gick till ett stånd i närheten och köpte en grillad majskolv omlindad av gröna blad. Hon kom tillbaka och innan hon började äta själv gav hon bladen, ett efter ett, till sin tålmodiga arbetskamrat. Sedan klappade hon hästens bläs med mjuka ömsinta rörelser, viskade några ord och steg upp i vagnen. Strax därför kom ett äldre par tillsammans med en liten flicka, antagligen hennes far- eller morföräldrar, köpslog om priset och satte sig i vagnen.

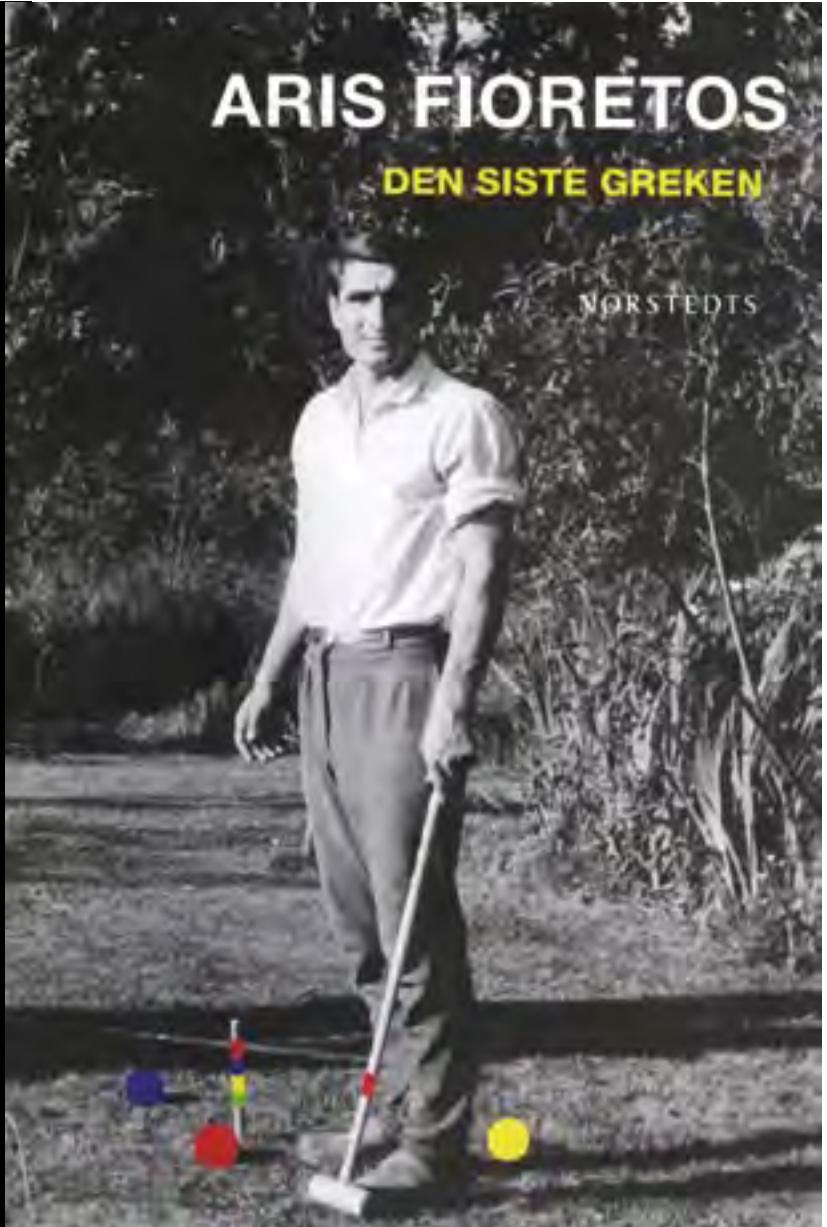

Vita Tornet (i bakgrunden) byggdes på 1400-talet. När Thessaloniki var ockuperat av det ottomanska riket användes tornet som fängelse och avrätningsplats. Fick sitt namn när det kalkades för att få bort odören. Leksakerna på marken kör runt, blinkar med sina lampor och låter. Försäljarna är spända och på sin vakt. Redo att packa ihop och springa i väg på studs om polisen kommer. De är rädda. Livet som papperslös flykting är inte en dans på rosor. Jag håller mig på avstånd för jag vet att de inte vill avbildas på nära håll. Ett barn pekar bestämt på en av leksakerna. Måhända blir det affär och mat för morgondagen.

...TILL VITA TORNET

Text och foto: Nikolaos Tziampazis

Greker de alltid behöver tur

Bokomslag: Miroslav Sokcic

Många är de greker i Sverige och andra länder som bär på ett dubbelt exilskap; deras släkt och familjer tvingades fly hals över huvud från Smyrna i september 1922 till ett Grekland de aldrig hade satt sin fot i och själva har de sedan i sin tur lämnat detta nya hemland och flytt undan juntan till Sverige. Inte så konstigt då att Jannis Georgiadis, hjälten i Aris Fioretos lovprisade roman *Den siste greken* (Norstedts 2009) utbrister: "Invandrare, utvandrare, samma sak. Ingen han bara är det ena."

Det finns många romaner om Smyrnakatastrofen och det finns för all del även en hel del böcker om de 30 000 greker som kom hit till Sverige

som gästarbetare och politiska flyttingar under 1960-talet. Nu har Aris Fioretos tagit ett samlat grepp om hela historien och med en hel del finurlighet och påhittighet fått den att maka sig till rätta på ett sätt som måste vara *ein gefundenes Fressen* för såväl o-greker som 1/2-greker och 1/1-greker. Att gå i landsflykt ger erfarenheter och inte minst ett seende som är en guldgruva för en författare. Jannis farmor Despina som tvingats lämna Smyrna fortsätter att gå ut genom dörren som om hon skulle till bagaren, även när hon gammal och med blicken vänd inåt/bakåt försöker få tiden att gå i Ano Potamiá där den i hennes ögon stått stilla sedan 1922. Hon lär sig säga att

de lokala oliverna är de godaste men upphör innerst inne aldrig att bekänna sig till de anatoliska. Jannis som anländer till Tollarp 1967 släpper inte för ett ögonblick sitt "origo" Ano Potamiá ur sikte.

Dubbelexponeringarna kan förfalla dunkla och grumliga och bara bitvis ge utrymme för kontraster, men en skicklig författare med språken i sin hand (för här handlar det om både grekiska, 0/0-svenskgrekiska och svenska) kan få ut mer ur bilderna än så. *Micket mer*.

I dessa tider när författare står i kö för att ta upp tråden från Rousseau och skriva självbiografiskt med schvung är det förstås angeläget att

försöka ta reda på i vilken låda den här romanen hör hemma. Försöker Fioretos blanda bort korten eller är han ärlig när han säger att romanen är "base-rad på en osann historia"? Är stoffet i någon mån självbiografiskt eller är det längs andra stigar han kommit den "osanna" historien på spåren?

Spelplanen för en stor del av den- na förträffliga roman är en rymlig villa med stor gräsmatta. Här bor läkaren Manolis Florinos med sin österrikiska hustru Lily och de två unga *pitsiriki* Anton och Theo. Här tillåts även nykom- lingen Jannis Georgiadis husera i ett rum i källaren under flera hundra sidor. Villan sägs ligga i Balslöv, någonstans i närlheten av Tollarp och Bromölla där Ifö-verken ligger. Det är ingen hem- lightet att Fioretos föräldrar har sam- ma bakgrund. Det står till exempel i den tämligen självbiografiska texten "Svartskallekonster", tryckt i tidskriften *BLM* nr 4/98. Här heter han visserligen inte Anton Florinos utan Aris Fioretos och växer upp inte i Balslöv utan i Balsby men det är ju bara några bok- stäver som skiljer och inget att hänga upp sig på. Det finns också vissa små händelser i *BLM*-texten som smidigt fortplantar sig in i den nya romanen. I "Svartskallekonster" står det att Aris försökte få sina föräldrar att lära sig den svenska nationalsången som han tyckte mycket om, med tveksamt re- sultat. I *Den siste greken* vrålar Anton: "Ja, jag vill leva, jag vill dö i Nooorden!" (s 55). Varefter Lilies mycket trötta röst hörs.

I en intervju i Sydsvenskan, i sam- band med att Fioretos fått den lun- densiska Glerupska Bokhandelns Lit- teraturpris, säger han att kanske 3,5% av romanen bygger på självbiografiskt stoff. Och varför skulle inte det vara sant? Jag har ju inte lyckats skrapa ihop ens till en procent. Om texten i *BLM* kan ses som ett rapsodiskt ut- kast till ett "porträtt av författaren som ung", som aldrig riktigt förmår spränga sina ramar och alltså blir kvar i det självbiografiska, så äger *Den siste greken* en rynd och en mild ironisk distans och en humor som inte bara omfattar det egna jaget utan hela livet. Det har kort sagt hänt en del på tio år.

Nu skulle jag i och för sig kunna vara lika envis som Jannis är i roma- nen och säga att det visserligen kan- ske bara är 3,5 % som är självbiogra- fiskt stoff här men kan man å andra sidan se sandkornet i musslans inre

som en procentuell obetydighet? Det kanske inte ens utgör en tioundels vikt- procent men är det inte kring just det som musslan har skapat sitt bidrag till eftervärlden?

Och just likt en pärla slår Fioretos på romantiskt maner blå dunster i ögonen på oss läsare, så att vi alldelvis glömmer sandkornet. Här rör det sig inte om ett gulhat manuskript hittat i en trädgård vid väggkanten men väl om en låda i furuträ, fylld med registerkort som traditionensligt presenteras redan på de första sidorna. Författaren lyfter på locket och finner där "hundratals tätt packade gula registerkort. Övers- ta linjen var vinfärgad som vecket i en handflata, de övriga tretton ljusgrå som insidan av himlen." Korten är fyll- da med beskrivningar av i det förflytta oavslutade handlingar och det är Jan- nis Georgiadis vän Kostas Kezdoglou som skrivit dem.

Så långt kommen förväntar jag mig en roman som bär just det oavslu- tades prägel, kanske något i stil med den roman av Fioretos husgud Na- bokov som nu många år efter förfat- tarens död och mot hans uttryckliga vilja blivit publicerad och där Fioretos själv antytt att man på denna punkt nog borde ha tillmötesgått Nabokovs begäran. Det är svårt att inte tänka sig en liten inspirationskälla här, även om Fioretos roman snart visar sig vara nästan överflödande fullständig. Det krävs nästan att man som Jannis på hans sista arbetsplats håller upp bo- kens sidor mot ljuset för att konturerna av de små registerkorten ska anas som vattenmärken här och var.

Det märkliga med Jannis och Kos- tas är att de nästan i allt tycks vara var- andras motsatser och att de på något egendomligt sätt hamnat fel i tillvaron, ja, kanske så att Kostas är där Jan- nis borde ha varit och vice versa. Och sådant kan det ta tid för ödet att rätta till. Jannis vill leva som om varje ögon- blick var det sista och Kostas som om det var det första. "Bort!" Så lyder hans paroll. "Vissa människor är bara på det sättet. De söker sig inte till utan från. De vill inte ankomma utan avgå." Jannis är tvärtom.

För att vara så olik sin vän tycker jag att Kostas har ett fint öga för Jan- nis särart, eller om det nu är Fioretos själv som broderat ut det knapphändiga stoffet på registerkorten. Jannis är en underbart levande person i roma- nen och skildringen av hans stora be-

svarade kärlek till Efi som ändå går åt helvete av minst två skäl där de båda är skyldiga till varsitt – är i sig nog för att varmt rekommendera romanen till läsning. Även om man blir väldigt ve- modig över att någon människa ska behöva få sådana törnar av livet. Det hade ju kunnat undvikas, tycker man. Man ingen kärleksfullhet och ingen ly- hördhet i världen räcker för att i varje stund minnas de ominösa spådomar som fällts över ens huvud i unga år. Spåkvinnan Poulias stirrar på det vio- letta vecket i pojken Jannis handflata och anar att en stor olycka väntar honom. Men handflatan är liten och det är svårt att se, olyckan behöver inte vara definitiv, det kan finnas en fort- sättning.

Ödet ger med tiden fler ledtrådar men Mr X låter sig likvänto inte avslöjas.

I en uppgörelse med Kostas som säger sig vilja blicka framåt och inte bakåt svarar Jannis aningslöst: "Kos- tas, varje bilist vet att man måste titta bakåt om man vill komma någon vart. /.../ Det finns de som inte klarar sig utan det förflytna. Det finns de som skulle köra av vägen."

Bortsett från ödet som spelar på egen planhalva är det de olika per- sonernas sökande efter "den rätta känslan" som gör dem mänskliga och ibland lite mänskligt löjliga eller filo- sofiska men aldrig tråkiga, på denna deras jakt efter den förlorade hälften, ursprunget, kärleken, meningen med livet. Helst ska alit brusa som ett ljuv- ligt ackord, en sjudande strömvirvel uppör kotpelaren, ett surrande bi, en kittlande känsla som säger att nu, nu är sökandet över.

Jannis jakt efter språkliga och matematiska tecken ger här en extra krydda åt framställningen. Om Ano Po- tamiá är Jannis "origo" eller nollpunkt är mittcirkeln genomstungen av mitt- linjen på en fotbollsplan besynnerligt lik den grekiska bokstaven . X innebär slutet och bör undvikas medan klo- tets bana från pinne till pinne i krocket i bästa fall bildar en liggande åtta, tecknet för oändlighet. Krocketspelet tycks för övrigt kunna fungera som en metafor för vissa grekers liv, liksom för det faktum att romanen börjar där den slutar. Det finns också en fint fångad scen där Jannis och Efi balanserar på stenar vid stranden, upptäcker att de- ras fotspår bildar ett ödesdigert kryss och då båda två samtidigt kommer på att gå i en halvcirkel så att krysset för-

vandlas till en åtta. Oändlighetstecknet igen. Jäkla Efi, att hon skulle vara så omtänksam!

Något måste till slut sägas om läsarens perspektiv. Hur mycket jag än anstränger mig kommer jag att åtminstone i genetiskt avseende förblifft grek. Min barndom varken kan eller vill jag göra om på och i mitt fall skulle väl "origo" här snarare vara trakten kring Tollarp som kryllar av kusiner och barndomsminnen. Det räcker att jag blundar så ser jag Tollarp igen. Fioretos roman lägger ingenting till den bilden, skärper inte mitt seende. Men han ger mig ett annat Tollarp, gästarbetarnas Tollarp, för att inte säga Sverige, där lokalradions reporter säger att nu finns det trettioisen greker i landet, alltså lika många mäniskor som bor i Kristianstad och visst skulle väl Sverige kunna bereda plats för ytterligare ett Kristianstad! Trettioisen greker som går in i affärerna och frågar efter vitlök. Trettioisen greker som tar sig fram på bruten svenska. Det är faktiskt rörande att få ta del av bokens många små dialoger där dena brutna, ordfattiga svenska ändå räcker för att få fram de mest subtila nyansskillnader, oerhört fint avlyssnade/återgivna faktiskt.) Några eller i alla fall någon av dessa greker drömmar om att återvända till Grekland med bilen full av sanitetsporslin från IFÖ Bro-

mölla, ett antal lådor med kondomer (fast kanske inte ändå, det behövs fler greker) och en liten levande fortsättning på det egna jaget. Läs boken så får ni se vem det är.

I *Ano Potamiá* har jag aldrig satt min fot, vet inte ens riktigt säkert var det ligger eller om det ens finns (eller om Fioretos varit där) men vilka bilder jag får! Denna grekiska byhåla där de gamla smyrniotissorna kurar i husen och männen sitter hos Stefanopoulos och dricker en skéto och alla pratar om de tre (eller om det nu var fyra) hörnpelarna i livet men undviker att nämna att det finns ytterligare en – besöken hos Madame nere i husbilen strax utanför byn – här ger mig romanen ständigt nya bilder, här öppnar sig en ny värld som jag inte själv lyckats hitta nycklarna till i Grekland och den världen vistas jag gärna i.

I "Svartskallekonster" från 1997 skriver Aris Fioretos om det vanskliga företaget att som tjugoåring bege sig till Aten. Det kändes som en odyssé som alltför tydligt gick i faderns fotspår. Med denna roman har han inte bara övervunnit de eventuellt återstående betänkligheterna mot att se Grekland som ett tänkbart litterärt tópos. Han har gett det liv. *Bravo sou, Ari!*

Aris Fioretos är född i Göteborg 1960 och har sedan flyttat runt en del. Numera bor och verkar han huvudsakligen i Berlin och Stockholm. Debuten sker 1991 med *Delandets bok*. Samma år doktorerar han på avhandlingen *Det kritiska ögonblicket*. Bland ett tiotal titlar kan nämnas *Vanitasrutinerna* från 1998, *Stockholm noir* från 2000 och *Vidden* av en fot från 2008, samtliga på Norstedts. Fioretos har översatt poeten Friedrich Hölderlin (*Sånger*), författaren Paul Auster (*Den röda anteckningsboken*, *Att uppfinna ensamheten*) samt Vladimir Nabokov (*Lolita*, *Sebastian Knights verkliga liv*, *Masjenka, Prin*). Några romaner finns även utgivna i Grekland, på förlaget Kas-tagniotis, bland annat *Stockholm noir*. Den som vill veta mer om hans syn på greker och grekisk litteratur kan gå in på www.arisfioretos.com och under "övrigt" leta sig fram till "Två greker i Berlin". Där säger Fioretos: "Oavsett om romanen är en rank eka eller ett skinande fraktfartyg förblir den ett kärl att transportera erfarenhet med. Det är otroligt hur mycket den kan rymma utan att verka det minsta ur form. Personligen har jag en svaghet för den välgjorda lögnen, det vill säga för svindlarromanen – en grekisk tradition om någon."

JHS

ΠΡΕΜΙΕΡΑ

Σας προσκαλούμε στην πρεμιέρα μας που θα γίνει στις 19 Μαρτίου και ώρα 19:00 στη Z-salen (ABF-huset Sveavägen 41)

Οι πρώτες συζητήσεις για τη δημιουργία μίας νέας θεατρικής ομάδας ξεκίνησαν πριν από δύο χρόνια έχοντας πάντα ως βασικό σκοπό: «να περάσουμε καλά, να γνωριστούμε και βλέπουμε». Έτσι άρχισε το εγχείρημά μας. Γι' αυτό το λόγο επιλέξαμε το «Ζητείται ψεύτης» του Δημήτρη Ψαθά, μία κωμωδία που γράφτηκε το 1953 και αναφέρεται στα πολιτικά θήτη της εποχής τα οποία συνεχίζουν να είναι επίκαιρα ως τις μέρες μας.

Ο συγγραφέας, ένας από τους κορυφαίους θεατρικούς συγγραφείς της μεταπολεμικής Ελλάδας, διακωμώδει και σατυρίζει την πολιτική ζωή της δεκαετίας του '50 μέσα από την καθημερινότητα ενός βουλευτή της εποχής. Είναι, ίσως, μία από τις πιο πολυπαιγμένες κωμωδίες που μεταφέρθηκε με μεγάλη επιτυχία και στον κινηματογράφο.

Η θεατρική ομάδα «ΥΠΟ ΚΡΙΣΗΝ» αποτελείται από τους: Αθηνά Χαριτάκη, Άννα Μακτέση, Βασίλη Γιαννόπουλο, Γιάννη Αμανετίδη, Νότη Σαββίδου, Πάνο Ιωαννίδη, Σίγκριντ Αναστασόγλου, Φραντζέσκα Παπαδοπούλου, Χρήστο Σαβλάκη.

Διοργανωτές: ΟΕΣΚΣ και ΕΟΝΣ

Σκέψεις ενός αφελούς (5)

Σήμερα, Κυριακή, διαβάζω το κύριο άρθρο (ledaren) της εφημερίδας Dagens Nyheter (DN) με τίτλο "Världen smälter" που αναφέρεται στο λειώσιμο των πάγων και τις επιπτώσεις. Γαντζώνεται η προσοχή μου στα παρακάτω:

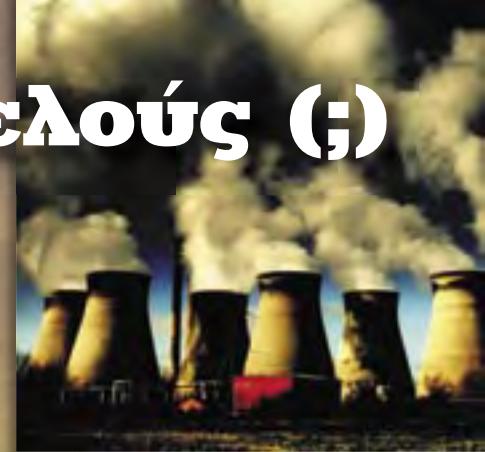
"Η Σουηδία ονειρεύεται μια μείωση των ρύπων κατά 40% σενάριο στις ΗΠΑ με τους οποίους η DN πλήθη σε επαφή λένε ότι, στην παρούσα στιγμή δεν είναι δυνατόν να συμφωνήσει ο Barack Obama για περισσότερο από το ανώτατο 4%. Ούτε κι αυτό όμως είναι σίγουρο. Χωρίς την υποστήριξη του Κογκρέσου ο Αμερικανός πρόεδρος είναι δεμένος χειροπόδαρα.

Σ' ένα χρόνο θα γίνουν οι εκλογές αντιπροσώπων κι αυτός που θα επανεκλεγεί δε θα τα βρει καθόλου εύκολα στο να βγάζει λόγους που θα αφορούν στην αλλαγή τρόπου ζωής των Αμερικανών και τον περιορισμό της αλόγιστης χρήσης των αυτοκινήτων".

Σε ότι αφορά στις ΗΠΑ είναι γνωστές οι δυσκολίες αυτών

που θέλουν να κάνουν αλλαγές και ακόμα πιο γνωστές οι αντιστάσεις από το κατεστημένο. Για τη Σουηδία και το ρόλο της ήθελα να δοκιμάσω κάποιες σκέψεις. Λείτε όμως πρώτα κάποιους αριθμούς για να ξέρουμε για τι μιλάμε.

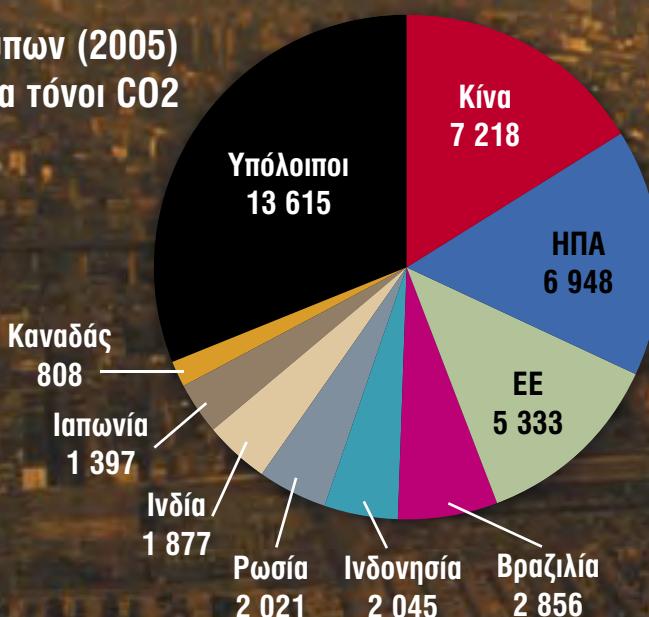
Η Σουηδία κάνει, συνηθέστατα, πολύ σωστές προτάσεις στον υπόλοιπο κόσμο. Έχει επίσης καλές προθέσεις. Πολύ συχνά δίνει την εντύπωση ότι αντιλαμβάνεται ένα κόσμο σαν να ήταν αγγελικά πλασμένος. Όταν διαβάζει κανείς το παραπάνω, ότι δηλαδή μιλάει η Σουηδία για μείωση κατά 40% και οι ΗΠΑ μπορούν να φανταστούν το ανώτατο 4%, είναι αδύνατο να μην κάνει διάφορες σκέψεις. Ποια από τις δυόχωρες ονειρεύεται και ποια αποτελεί την πραγματικότητα; Προφανώς, οι ΗΠΑ αντιπροσωπεύουν την πικρή πραγματικότητα. Τα όνειρα της Σουηδίας μπορεί να είναι απόλυτα σωστά αλλά θα μπορούσαν να μπουν στην πράξη αν σκεπαζόταν από νερά στην Καλιφόρνια ή αν τσακιζόταν στην Ευρώπη από μια σοβαρή

οικολογική καταστροφή. Προς το παρόν, τα αμαρτήματα του ανεπιτυγμένου κόσμου τα πληρώνουν κάποιοι άλλοι κι έτοι, δε βιαζόμαστε... Γιατί πετάει λοιπόν η Σουηδία τέτοιες φουσκωμένες προτάσεις; Είναι οι πολιτικοί της αφελείς; Κάνει διαφήμιση στον εαυτό της με λεκτικά πυροτεχνήματα, ή τι;

Είναι διατεθειμένη η ίδια να κατεβάσει τους ρύπους της κατά 40%; Τι θα σήμαινε αυτό στην καθημερινή πράξη; Ο μέσος Σουηδός πολίτης που "ανυπεχεί", πώς θα αντιδρούσε σ' ένα τέτοιο μέτρο; Και αν υποθέσουμε πως η Σουηδία θέλει να δώσει το καλό παράδειγμα, ΓΙΑΤΙ δεν κατεβάζει δραστικά το κόστος των εισιτηρίων στις μαζικές μεταφορές;

Εκπομπή ρύπων (2005)
Εκατομμύρια τόνοι CO2

Τόνος/άτομο

Καναδάς	25,0
ΗΠΑ	23,5
Βραζιλία	25,3
Ρωσία	14,1
ΕΕ	10,9
Ιαπωνία	10,9
Ινδονησία	9,3
Κίνα	5,5
Ινδία	1,7

Posttidning B
Returadress:
Grekiska Riksförbundet
Box 19100
SE-104 32 Stockholm

STOCKHOLM

Ammos Grill & Bar Ringvägen 110	Elias Taverna Södermannagatan 8	Greken på hörnet Tjärhovsgatan 43	Mesogios Åsögatan 111	Tzatziki Roslagsgatan 15
Delfi Stora Nygatan 3	En grek till på Söder Folkungagatan 81	Kalimera Fleminggatan 70	Morkullan Norrtullsgatan 59	
Dionysos Bondegatan 56	Esperia S:t Paulsgatan 17	Kamarina Gotlandsgatan 55	Mykonos St. Eriksgatan 95	
Elektra Landsvägen 65	Faros Sofiagatan 1	Kouzina Valhallavägen 131	Sonjas Grek Bondegatan 54	
Amfora Sveagatan 24	Efessos Taverna Karl Johansg. 60	Meze Vasagatan 6	Restaurang Rhodos Bangatan 8	Taverna Agora Lilla Nygatan 2
Argo Tredje Långgatan 8	Galini Kungsgatan 20	Mykonos Linnégatan 58	Restaurang Santorini Första Långgatan 8	Taverna Sirtaki Lilla Kungsgatan 1
Athena Engelbrektsgatan 53	Kalimera Linnégatan 68	Naxos Kvilletorget 18	Restaurang Zorba Ranängsgatan 4	
Den lilla Tavernan Olivedalsgatan 17	Knossos Linnégatan 27	Paros Tredje långgatan 29	Svarta Oliver Kristinelundsgatan 4	
Aten Davidshallsgatan 23	Dionysos Friisgatan 8	Marathon Södra Förstadsg. 117	Parea Sundspromenaden 1	Zorba Bergsgatan 6

GÖTEBORG

MALMÖ

kALI OR<X>l!

...ett litet urval